

2. JV 1514
Q. F. F. Q. V. E. D. O. M.

DE TYRANNIS
ET EORUM MORIBUS,
EX OCCASIONE EXEMPLI
TIBERII CÆSARIS

APUD TACITUM PER SEX LIBROS EJUS ANNALIUM,
DISPUTATIO HISTORICO-POLITICA:

QUAM
INDULGENTE ET APPROBANTE
AMPLISSIMA FACULTATE PHILOSOPHICA
IN CELEBERRIMA AC REGIA ACADEMIA ABOENSI,

SUB PRÆSIDIO
AMPLISSIMI VIRI

DN. M. PETRI HAHN,

SCIENTIÆ NATURALIS PROFESSORIS ORDINARIJ,
PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS SUI MA-
XIME SUSPICIENDI.

PRO MAGISTERII GRADU

PLACIDÆ BONORUM CENSURÆ SUBMITTIT

HAQVINUS ANDRÆE WIISING, SMOL.
REGIUS ALUMNUS.

AD DIEM 26. NOVEMB. ANNI M. DC. LXXXVII.
IN AUDITORIO MAXIMO, HORIS AB OCTAVA MATUTINIS.

A B O Æ,

EXCUSA APUD JOHANNEM LAURENTII WALLIUM,
REGIÆ UNIV. IBIDEM TYPOGR.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI
AC DOMINO

D^N. CANUTO HAHN,

UT ANTEA SCANIÆ ET BLEKINGIÆ EPISCOPO MERITISSIMO,
ET ACADEMIÆ CAROLINÆ PRO-CANCELLARIO MAGNIFICO;
SIC JAM INCLYTÆ DIOECESIOS WEXIONENSIS PRÆSULI EMI-
NENTISSIMO, VENER. CONSISTORII ANTISTITI, GYMNASII
REGII ET SCHOL: PER DIOECESIN RELIQUARUM EPHORO AM-
PLISSIMO, MECÆNATI AC DOMINO, PIA MENTE ÆTA-
TEM DEVENERANDO.

PACEM, FELICITATEM ET ANNOS!

*biit hinc eheu! natura illâ lege, quæ omnes nos fe-
cit mortales; ac in sedem summæ beatam, in sedem,
quæ ipsi aternitati erit confinis, festinus transiit
Noster, quem hæctenus venerati, jam inter san-
ctos sanctè reponimus, Diæceseos Wex: Reveren-
dissimus Dn. Præsul, M. JONAS SCARINIUS: quem*

Abstulit atra dies, & funere merfit acerbo.

*Scilicet in stadio mortis singuli currimus, semperque periclitaturi
sine quiete pellimur; donec deposito, quod gestamus pulvere, vita
pia & morte non moritura, metum illam attingimus immortalem. Sed
DEO canamus hymnos, qui suæ tamen Ecclesiæ inter tot fortune
plagas agit omniscium protectorem: Et REGIS nostri SERENISSI-
MI submissè exosulemur paternam curam, quâ ipsi Clementissimè
placuit Tuam Reverendissimam Amplitudinem, MÆCENAS
CELEBERRIME, ob insignia & per plurima in Patriam merita ac in
Eccle-*

Ecclesiam officia, ad nostræ Diœceseos consolationem promoverè & provincie orbe Præsidem dare Amplissimum. Proinde requiescat jam in caelestium choro, beata illa SCARINII nostri anima; desinant lacrymæ, sileant ploratus, succedat gaudium, redeat animus, & ego moderari pergam singultus, quos hæctenus expressit justissimus dolor. Immo: ut sunt non paucis mortalium vix moderata, gaudium & dolor: sic vel mihi etiam in tantum jam crevit animus, ex rei præsentis tam felici mutatione, ut credã me audere Tuam Reverendiss: Amplitudinem submissè rogatum accedere, velit T. R. A. quo est in Musarum fidos quosq; satellites, Paterno ac verè Niveo animo, vel me utpote sui Nominis humilimum servitorem, in numerum suorum clientum referre. Audax, fateor, factum! Sed votum quodvis humili, magis etiamnum pium, magis simplex. Occasionem vero, quã tam ardens mecum desiderium in Tuæ Reverendiss: Ampl: paterni gremii sinum feliciter primùm deportarem, non inveni aliam, quam ut, cum ex nutu Ampliss: Fac: Philof: mihi honores adituro Academicos, loco speciminis publici, disputationem quandam conscriberem ac defenderem, ejusdem primam faciem T. A. Nomini adornem ex debito, quo ex sententia obligatus teneor. Vultu proinde sereno suscipiat peto T. R. A. hanc vilem simplicitatem & ejus auctorem, in paterni sui favoris patrocinium. Ego qui re nihil planè possum præstare, precibus affatim recompensabo indies rogaturus Velis omnipotens ille Deus T. R. A. administrationum auspiciis adesse, felices tribuere successus, ac vitam ad ultimum longam clementer concedere, accrescente Sui Nominis & Ecclesie splendore, vigente patria & feliciter florente T. R. A. Amplissi: familia, de tam splendida, prope divã & ipsi mortalitati Sacratã, suæ domus coronã! Quod voveo & cernuus precor,

Tuæ Reverendissimæ Amplitudinis

Subjectissimus Client
 HAQUINUS WIISING.

Admodum Reverendo & Praclarissimo Domino

M.ENEVALDO WIDEBECK,

Cathedralis templi Wex: Pastori & Archipræposito gravissimo, Consistorii Adessori primario dignissimo, Patrono ac promotori meo, summa reverentia suspiciendo.

UT ET

Pl. Reverendis & Clarissimis Viris

Consist: Eccl: etiam ADSESSORIBUS gravissimis, Regii Gymnasii LECTORIBUS & ADJUNCTIS ingeniosiss: ac solertiss: Promotoribus & fautoribus meis, honoris & obsequii cultu prosequendis.

FAUSTA QUÆVIS ET OFFICIA.

*A*d Vos etiam me pari Reverentia converto, Admodum Reverende DN. Pastor, Pl. Reverendi Consistoriales & Clarissimi Lectores reliqui ac Adjuncti, quippe qui ut primùm ac plurims mei Præceptores & reliqui Benefactores Eximii, me a teneris, quod ajunt, annis sedulo informando, feliciora tradidistis elementa, sic hunc, qualis demum fuerit, vobis ut sacrare sponte volui, ita vel maxime debui, exercitiorum Academicorum finem prope ultimum. Est quidem ipsa in se materia digna qua ventiletur, ego autem humana fragilitatis obnoxius, balbutio non rarò, cæcutio plerumq; non parum quin lapsus me iterum erigam. Hoc tanto magis Vos O Mæcenas, Patroni & Promotores benevoli, obnixè admodum & reverenter rogatùm venio, velitis tenuitati isti, quam in lucem erit daturum hoc exercitium, ex vestra gratiâ, ignoscere, meq; ipsum cum Dei auxilio ad penates felix rediero, solito vestro favore amplecti & promovere ceu illum, qui vobis ab officii & honore semper digno adesse, quam maxime gestit. De cetero Deum precor, ut diu felix vivas ejus Ecclesie, vivas Patrie, Tueq; Amplissime familie, Admodum Rev: DN. Pastor, floreatis insuper Vos Pl: Rever: DN. Consistoriales, ac rem ubiq; prospere geratis Cl: DN: Lectores ac Adjuncti, una cū suis sibi dilectissimis, Deo quiqui comendati.

A VESTIS NOMINIBUS

addictissimo

H. W.

PEREXIMIE DOMINE CANDIDATE,

Leo quidem rectè à te factum esse arbitror, quod vim ingenii eruditis monstraturus, id ipsum feceris oratione candida, tum sæcundo rerum complexu. Non adparent heic terminorum aliunde emendicatorum ridicula congeries, non per crines contorta dispositio, non elocutio vacillans & debilis; Sed doctrinæ sinceritas, sed deductionis planitas, sed ea dictionis gratia, quæ curiosum lectorem juvat, delectat & pari celeritate instruit. Inde mirari subit, quid cogitant illi, qui scripta sua tam studiose obscurant & sine ratione ac judicio emittunt, *Quasi sapiens orbis, non jam didiceris à critico discernere paleam.* Nunquam extemporum Historia aliquis ostendet *Gloriam DEL, Honorem regnantium, litterarum robur, & salutem populorum* his fulcris sustentatas, potius ex illo morbo enatam sectarum multitudinem, libidinem jurgandi, & varia stragemata hodieq; ali. Taceo priscorum sapientiam; ad propiora si deveniendum tempora, invenio Aquilam Theologorum Chemnitium, sine ista larva, ita sanam religionem promulgasse, ut quidquid nunc divulgant eius filii, inde habeant. Video leges prudentium & provinciarum jura, illas cruces plane negligere. Video Galenos & Hippocrates nunquam ex ista materia morbos sanasse aut de signis capere auguria. Ipsi Philosophi sive contemplationi incumbunt, sive actione utilia honesti naturam inquirunt, intelligunt satis, se non alio malo, quam hac parte confundi. Oratorum, Poëtarum, Historicorum palladia, ab augusta sua sede talia segregant, tamquam fumos styli, rerumq; sordes. Non tamen putabit aliquis me scholastica omnino damnare; absit tanta à meo pectore vecordia; id tantum volo, ne ex iis, quæ toto cælo diversa sunt, mixtura fiat disciplinarum & horrida confusio, à qua penitus abhorrent omnium Academiarum sublimiora studia. Itaq; merito laudo conatus Tuos DN. WISSING, qui de tyrannidis natura, & principatu Tiberii methodice, perspicue & accurate disputas, Neq; dubitabis quin diligentiam tuam justo præmio coronet propediem, regia Mundi SAPIENTIA.

adpos. fest:

DANIEL ACHRELIUS.

IN
VIRUM ERUDITIONIS MODESTÆ ET PEREXIMIÆ,
DN. HAQVINUM WIISING
SMOLANDUM,

Philosophiæ Candidatum insigniter meritum,
DE TYRANNO ET TYRANNIDE,
In Magisterii Philosophici Specimen, graviter &
solenter disputantem,

ODE GRATULATORIA:

EN, scandit hoc theatro
In publicam cathedram,
Laboris officinam,
Virtutis hanc palæstram,
Honoris hic brabeuta,
HAQVINUS ille WIISING,
Sophiesq; Candidatus,
Meditatus ac paratus
Commilitumq; tela,
Argutiasq; vastras,
Strophasq; captiosas,
Jam strenuus subire,
Laudatus hinc redire.

Nempe excutit TYRANNI
TYRANNIDISq; tetra
Varios modos furendi,

Varias

Varias vias premendi
Subiecta colla plebis ;
Disquirat, an sit æquum
Regimen tenore legum,
Placito quod est Tyranni
Nixum, ferentis illas
Solum, ut cupitq; amatq;
Leges suos in usus,
Non commodo perenni
Populove subditivæ.

Quare precemur omnes
Zephyros satis faventes
Nostroq; Candidato,
Fidoq; Patriotæ;
Pergat Deus favorem
Sic deinde prorogare,
Augere, duplicare,
Quo cuncta sponte cedant
In nominis Jehovah
Laudemq; gloriamq;
Ecclesiæq; veræ
Solatium beatum,
Patriæ simulq; dulcis
Felicitationis omen !

Scrispsit L. Mg.

PETRUS LAURBECCHIUS.

Tyranni-

Tyrannidem, omnium lernam malorum, omnisq; in repb. exitii causam ac genericem existere, vel exinde luculenter patet, quod etiam Neronis per vim omnia exercentis imperiū non sterit diuturnum. Causas vero & remedia adeo præcipitis mali indagare operæ pretium est. Ego existimo præter instabile Fortunæ genus, nunquā constanti beneficio quemquam dignatum, levem etiam Principum, & vel nullo vel levi fundamento nixam, atq; temere plerumq; in hos aut illos propendentem inclinationem: Quamquam enim Principum inclinationes, prout nullis adstrictæ legibus, nullisq; cohibitæ pænis, variæ sint, præcipuè tamen *amore, crudelitate & avaritiâ* trahuntur. Amor ut affectus jucundissimus, ita levissimus & maximè inconstans: quippe pleriq; Regum quos alio tempore eximia charitate diligebant, hos carceri turpissimo mancipantes, ruinæ proximos dant. Crudelitas vero, ut affectus sævissimus, ita absq; extraordinaria sumpta vindicta vix placabilis. Illa enim est, quæ civitates scædat, corrumpit, evertit, extirpat. Illa est, quæ ubi in regibus locum habet, in subditorum odium incurrit. Avaritiâ, quam plurimos novimus laborasse Reges, quorum exempla in mediū adferre nolumus, qui subditos nimia tributorum exactione tanquam excoriarunt. Et licet, subditi, ut subditi, patienti superioris sævitiâ ferre animo adeo teneantur, ut sanctitatē suū imperii devota mente agnoscentes, fuga potius vitæ suæ consulant, quā majestati resistent: inde enim multa incommoda resultant, scaturiunt. Tamen cum nullū homine animal ferocius, nullum in tam diversa vitia flexile, contra omnia quæ suam compagem eunt destructum munitur: Ac licet in genibus cornibus dentibusq; prominentibus, ut quædam animalia, non sit formidabilis, dolis tamen manibusq; tanquam instrumento ad lædendū utitur. Sæva deniq; desperatio vexat gementes sub jugo miseros: *Et sæpe desperatio spei causa est.* Inde languor & macies, tabes dira, morbi infames præsentissimūq; exitium. Venio jam ad illud cujus causâ Tibi congratulari volui, nempe ut per ardua & difficilia eniti sustinuisi, inq; artium liberalium officina virtutisq; palæstra sedulo studiis incubuisi: Ita Musæ in te meritò præmia contulerunt larga. Vigeas igitur vivasq; in multos eosq; felicissimos annos, metam omni expetitam voto nactus, vergant omnia Tua studia in Divini nominis gloriâ, reipub. utilitatem, parentumq; solatium.

T.

FREDERICUS von Preuß. Nob: Svec:

IPRARUM CUM LECTORE linearum
COLLOQVIUM.

Occasionem, ut videt Candidus Lector, nostrorum dedit Natalium, Exemplam Tiberii Caesaris apud Tacitum in ejus Annalibus. Quod autem non momenta singula, quae de illo proferunt sex isti libri, intra nostra recondere viscera, Auctori visum fuit, ne admiretur Lector, rogamus: Quippe cujus propositum fuit, summa tantum tangere, quamvis nec ea omnia, passa est fatorum injuria, eum dignè persequi & modo debito. Praecipue enim ei animus fuit, Caesarem Tiberium egisse tyrannicè, planè ostendere, tum etiam ut idem occasione meliori perficeret, paucis tantum in genere primum agere voluit de Tyrannorum moribus, imperio ac vita. Diximus de Tyrannis. Eo ergo nomine, non credat B: L. nos representare aliquam Democratiae faciem, Aristocratiae turbinem, Oligarchiae auctorem aut Oclocratiae instigatorem: Sed qui imperium summum unicè obtinens, omnia ad utilitatem domesticam, trahit publicæ salutis curâ neglectâ, is demum nostrum nobis vivere, nostros dedit nervos, conciliavit venas. Insinuamus pariter dehinc ipsi Humaniss: Lectori nec nostri esse genii vitam Tyrannorum, in Idea, ut loquuntur, Abstractâ, iam expendere; & quamquam Concretum hic amplectimur, aperte tamen juxta fatemur, nos non attendere (ut in genere agimus) ad indolem ac naturam ulli-

us certi aut profinitū individui : Sed nostra est intentio, gestus
exprimere & modum rimari, quo non Tyrannus tantum titu-
lo, nec tam administratione solā, quam & titulo & administra-
tione junctis malus Princeps, solet Rempublicam vastare, im-
perium perdere & de sua illam deturbare prosperitate, ipse
ipsius bellum quasi indicens felicitati maximè Civili, non raro
etiam aeternae. Hec nostra Conditionis indoles. Hec insti-
tuti jam ratio. Ecce autem, cum nobis testes simus, coram Le-
ctore ageretam Familiari; magis operam dabimus, quo auctoris
nostri mentem noscat. Medium hic iter ingredi constituit,
nec intra cancellos maximè coarctatos ligatus, nec in sua li-
bertate justo liberior. Quippe, qui cogitavit methodum
disputandi observare in *Ὀνομαλογία* & *περὶ ἁγματολογία*
tradendis : sed liberum esse, in iisdem liberè explicandis. Adeo
nulla hic novitas. Nullum prorsus capiendae novitatis studi-
um. Paucis. Amorem tantum affuisse discendi cupidum dixe-
rit, quisquis mentem ejus intimè perspexerit, nobis quando
nostrum in manus tradidit vultum, dedit vestitum. Quod
quidem nos non schematibus quibusdam Rhetoricis, dignè a-
deo & ex merito testamur, quàm Germanā fide & simplici tex-
tu, idem lectori insinuasse decrevimus. Demus enim, nos mi-
nus bene vestitas, non ad palatum omnium, utinam tantum
honorum, esse excultas & ornatas lineas. Sit hoc nostrum,
nec vitio id vertatur auctori. Scilicet homo est, ab ipso
nihil humani alienum esse putemus, quod & ipse expe-
tit. Inde etiam reliquit idem argumentum, aliis ventilan-
dum hoc nostro gestu dignius, si non modestius. Nunc nobis
nihil porro restat aliud, quàm Candido Lectori fausta que-
vis precemur, ejus paulo propius subiturae, examinis sinceri
modestè moderatam Censuram, stigmatē nos cesuram Censorio,
utinam candidè erecto. Vale.

IN NO-

* * * * *

IN NOMINE SACRO - SANCTÆ TRINITATIS,

SECTIO PRIMA

§. I.

A est Mortalium omnium *Conditio*, post factam, puta, divini mandati transgressionem, ut neglecto Virtutis studio, una cum educatione probâ, â recta via deinceps maxime devia hæc *Conditio*, Vetita semper faciat, honestatisq; prorsus immemor, quod justum est, vel plane non intelligat, vel si noverit, eò tandem pravitatis deflectat, ut id se ignorare prætendat, opere ipso sub fuco id sæpius ostendens. Scilicet vernabat primum homo in paradiso, ut pulcherrimus quisque sine ulla fraude flos: at statim proh dolor! sepsit gratiam istius floris spina plus satis maligna, spina nobis omnibus simul noxia. Certè ne minus ingratiè prolixi, id operosè probare nitamur, vel ab ipsis idem constare præsumimus, quos sustinent terrarû orbitæ, *Tyrannorû* moribus: Qui quamvis vel nos taceremus, ipsi tamen manent pennæ Aquilæ, quæ aliarum avium pennis admixtæ, easdem devorant. (α) Manent etiam talia schemata, quæ optime adumbrant indolem ac naturam *Crocodyli*, concedentis *Trochilo* aviculæ carpere escamè faucibus suis, non quidem aliquo illius amore, sed causa sui ipsius: nam repurgat os illius suo rostro. (β) Breviter, si quid de suo ipsi concedunt *Tyranni*, id semper faciunt com-

A

modi

(α) *Plinius in libro suo 10. Cap. 3.* (β) *Plinius lib. 8. Cap. 25.*

modi in sese Majoris causa. Nam est ut alias loquitur alibi *Comicus* (γ) *Pecuniam in loco negligere, summum interdum lucrum fuit.* Et noster *Tacitus* (δ) *Civiles & Classicis rebus secundis sublatis, an coloniam Agrippiensem diripiendam exercitibus suis permitterent dubitavere. Severitas ingenii & cupidine prae ad exitium Civitatis* (Romae scilicet) *traherentur, obstat ratio belli, & novum imperium inchoantibus, utilis clementiae fama.* Unde illa misera, vel tum ut saepius alias dicere consuevit querula: Ubi defensionem quaererem, jam extitit periculum. Quam felix hostibus tradita fuisset, eorum potius spectaculum, quam civium derisus. Ab illis autem incolumis servata, nunc dilaceror manibus, quas servatrices haberem. Nos vero ad propositum.

§. II.

Est autem illud ipsum nomen *Tyrannus* origine sua Græcum, quasi à *τεῖπον* vexo, affligo, traductum, & in ipsa confusione *Babylonica* traditum, apud ipsos praesertim Auctores, non minus quam alios, significans *Regem* (ε) Quippe qui mortales ad huiusmodi Majestatis dignitatem admovebantur, prius spectata inter probos illorum virtute, *Tyranni* vocati sunt ob fortiora facta. Adeoque ipse jam valeat inter plures *Nicolaus Fullerus*, qui (ζ) dixit originem vocis huius esse *Syriacam* & deducendam à nomine isto proprio *Tyrus*, ut *Tyrannus* idem hic sit, ac diceret hominem

(γ) *In Comæd. Adelpb. Act: 2. Scen: 2.* (δ) *lib. 4. Historiarum Cap. 63. punct: 1. 2.* (ε) *Ex sanct: Troii ex Sorano* (ζ) *Miscell. lib. I. cap. II.*

minem moribus & conatibus Tyriis præditum ac in-
 visum. Quippe hoc lubricum fundamentum teme-
 rè supponit idem nominatus *Fullerus*, quod quidquid
 detur vocum, id ex lingvis orientalibus traheret
 Originem, in cæteris vero lingvis primitivum nullum
 dari, quod per se tale sit (*) Quatenus vero priores
 Tyranni Reges dicebantur nobis ob oculos quasi
 ponit *Cornelius Nepos* (9) ubi dicit: *Nam Cberso-*
nesi omnes illos, quos habitarat annos Miltiades, perpetuò
obtinuerat dominationem, Tyrannusq; fuit appellatus, sed ju-
stus, non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate, eamq;
potestatem bonitate retinuerat. Proxime etiam sequentia
 verba adde, & plus intelligas. *Quippe omnes & habentur*
& dicuntur Tyranni, qui potestate sunt perpetua, in eâ
civitate, quæ libertate est usa. Scilicet hæc nostra est
 sententia, fuit *Miltiades Rex potestatis*, ab ipso se tantum
 abstinens nomine. Quibus adijce *C. ibidem* 2. punct,
 3. Idem prorsus ex *Pluth.* habebis, quando dicit (1)
Regem & nomine & potestate præpollere simul, ty-
rannum autem potestate solâ. Nec enim huc spectat
 dictum ex *Actis Apostolorum.* (*) Quippe ad suos
 vadat *Tyrannus* nomine suo proprio, nos commune no-
 men hic quærimus. Ut autem nec cum illis simus,
 qui statuunt vocem hanc ex primâ suâ impositione a-
 liquid sinistri denotasse: contendimus nos quod jam &
 tempore aliquo post primum, eò tandem ventum sit,
 ut nomen hoc *Tyrannus* ad illos tantum transferri vo-
 luit

(*) *Joh. Christ. Hundeshagen in Politicis p. 121.* (9) *in vita Milt. c.*
8. Sult. punct. 3. (1) pag. 161. () cap. 19. vers. 9.*

luit antiquitas veneranda, qui legum Ofores & juris contortores, vi solâ & tantum ex suo animi fastu, lacerabant ipsas Respb: superbè & immanes, suum exercendo imperium. Unde Tacitus: *Si caderet Marcellus, reorum agmen sternebatur.* Adeo enim in turbas & discordias pessimo cuique plurima vis est: Verumpax & quies bonis artibus indigent. Hæc sententia nostra. Nam altera illa, in initio hujus parag: indigitata, *plena est novitatis studio, & conficta videtur ex more hujus seculi, in quo nihil valet, nisi quod à viâ tritâ & receptâ aliquantisper recedit; nec quidquam credit esse doctum, nisi aliqua nomina flagellaverit* (λ)

§. III.

Erit proinde Tyrannus Magistratus, cui soli sola illa & momenti certè maximi Reipb: salus se submit, ea tamen in tantum abutitur hic idem, ut ad sui animi libidinem explendam, per fas & nefas tendat, spretis legibus & convulsis optimorum Principum statutis, vivendi & simul probè imperandi datis perfectissimis regulis. Nunc autem expergilcere O patria, Deo tuo hymnos cane O terra, psalle, ova, & gratias gratissimas eidem tribue O Svecia, tu Dei peculium, quia ejus in te fuit benignitas, quæ Regem dedit suo numini devotissimum, tibi o patria & tuæ saluti auspiciatissimum, Qvippe qui juste imperandi studio, invictâ in hostes

(λ) Johannes Christoph. Hundeshagen in Pol. pag. ut supra 131.

hostes manu & in subditos misericordia, ira præ aliis fulget, ut verbo Sancte tester, à virtute tam grandi, quid nisi insigne, Regium & ipso mortalium voto, magis adhuc gloriosum est nobis sperandum & expectandum? Quocirca & una mecum jam dicito, Vivat Clementissimus noster Rex CAROLUS XI, vivat precamur felix, regnetq; diu, quamdiu Dei in nos Misericordia illum nobis, quod exaudiat Summum illud numen; superstitem, una cum totâ suâ Serenissimâ familiâ reservare voluerit!! Sed miseras dicas gentes, quas nos, statu rerum nostro salvo, malè afflictas, cogimur interdum aspicere. Verum quale illis, dedit monitum Tacitus: *Ulteriora* (puta Tempus Reipb. liberæ) *mirari, presentia sequi, bonos Imperatores dato expetere, qualescunq; tolerare,* sapientia erit. Sed mavis forsan definitionem Tyranni perfectam, quapropter erit Tyrannus *Magistratus, præter mores & leges violenter imperans.* Wendelinus.

§. IV

Ex hisce liquido constare arbitramur, nequaquam aliquem à nobis nominari Tyrannum, qui animi vel corporis vel utriusq; ægritudine aut segnitie detentus, curam Reipb: aliquo modo seponens, parum sufficit tantis molestiarum ferendis ponderibus. Scilicet sunt hæc nostræ infirmitatis apertissima documenta (ut per plurima jam alia taceamus) quod alios ignavia,

via, qui dicendi Principes negligentiae; alios mentis impotentia, nonnullos stoliditas, à Reipb. debitâ administratione arcendâ amovent, minus diligenter ejusdem in Curiis occupatos. Tum multis etiam medius dies est, & fatigatis necessaria quies (μ) Et quid jam dicamus, quod quâ se negotiorum demittit jugum, ingens plerumq; sollicitudinis vorago, multarum curarum concursu cavata, mentem imperantium distrahere solet? Sufficit dixisse, nos omne hoc à supina quadam negligentia, & ea, quâ de industria quis curas Reipubl. quibus interesse potuisset, relinquit, hic remotum & separatum volumus. Ea namq; offeitantia etsi adhuc tyrannidis vitio paulo fuerit inferior, proximum tamen gradum & occasionem esse Tyrannidis, sine ullo dubio fatemur, in quam & facile degenerare potest. Sic Tiberius *Armeniam à Parthis occupari; Mexiam à Dacis Sarmatisq;* Gallias à Germanis *vexari neglexit: magno dedecore imperii, nec minori discrimine* (μ) Sic undecim per annos *amienis Campaniae & Caprearum locis delituit. Sciani libidini vel casibus fortune urbem objectando* (μ) Tacemus iam Domitianum, bellandi dum privatus esset cupidissimum, adepto vero principatu, adeo ægre ac parce arma expedientem, ut muscas captatas stylo peracuto figere & mox ferrum in jugulum civium stringere, tutius sit arbitratus, teste eodem Auctore. Et porro dicendum, illud quoq; Sole ipso esse clarius, Tyrannum

vitia

(μ) Curtius lib. 4. cap. 4. (μ) Svetonius in Tiber. c. 41. (μ) Cyria: Lentul: de arcanis Regnorum cap. 5.

vitia non arguunt privata, utpote *intemperantia*, *luxuria*, *libido*, *fastus* &c. Siquidem constituunt principem non quidem moraliter bonum, sed inde non statim Tyrannum gignunt: & si hoc ipsum admireris; dicimus id inde esse, quod non directè impingunt in Reip. salutem. Effet quidem nobis ampla discurrendi via iam patefacta de ipsa intemperantia: Sed nec illa Tyrannum planè constituit, nisi quando princeps uno quasi fulmine, omnium promiscuè, sive uxorū, sive virginum expugnat pudicitiam. Tum enim non manet amplius simplex vitium & privatum, sed injuria quædam Tyrannica, illata totius Reipb. securitati (v) Adeo jam Tyrannus est, qui sibi plenè proposuit nocere publicæ felicitati, qui mente hoc peragit deliberatâ, non qui nihil agit contra Rempubl. directè. Denique & ultimo huc maximè redit & illud, quod tyrannus etiam agat *tyrannicè*: alius vero aliquis, vel casu quodam exorbitare potest. Damnamus proinde habitum, unum vel alterum actum excusationem mereri, nostrum erit de facili evincere. Certè contra torrentem niti, aut inveteratas longo temporum curriculo consuetudines evellere, ipsa est difficilius difficultate. Et Spartanum desuper innutritum pulveri sudorum, ægrè ad otium compellas literarium. Sed semel aberravit probus, & illi dehinc tanto majori, non tantum fuit dolori, sed etiam emendationi.

B

§. V.

(v) Johann. Christoph. Hundeshagen in *Politica*
Pag. 134.

Jam accedit etiam illud, quod nec nostri sit instituti, illorum tyrannorum hic expendere mores, qui alius alicuius *potestati subiecti*, in commisso sibi munere, voluntatem suam tyrannicam faciunt testatam, & de publicæ salutis jactura & interitu lætantur & laborant. Quorum exemplis maximè abundat historia Romana, eoqve magis, quo sæpè honestas rerum causas, ni judicium adhibeas, perniciosi exitus consequuntur (o). Qui quoq; exitus, erunt omnibus illis, ipsa jam re certo instanti, magis certi & præsentis. Nam ut verum est illud Sallustii: *Faber est quisq; sue fortune. Sic, qui fodit foveam incidet in eam* (x) *Quia sequitur superbos ultor à tergo Deus*, Seneca. Sin exemplo rem declaremus, suffecerit forsan dixisse, quod serò quidem strepente tn: propemodum bello, excitatus Meleander cepit nominis sui, & causæ, propter quam, purpuram accepit meminisse (π). Adhæc non jam de Miltiade Athenis constituto sermo nobis est, (ρ) nec Themistoclem putamus, testarum suffragiis è civitate ejectum, ob nimix potentix suspicionem (σ): quâ & Miltiades damnatus (τ) quia illos inter & cives non fuit aliqua potestas Regia. Accedit etiam, quod nemo fideliter diligit, quem odit, si adeo plane jam taceamus, nihil esse perennans, cui non ratio pro fundamento adest.

Et qua-

(o) Tacitus lib. 1. Historiarum, cap. 83. (π) Proverb. 26. v. 27. (π) Argenis Barclaji lib. 1. pag. 11. (ρ) ut ex Nepote in vit. Milt. (σ) idem auctor in vita eius cap. 8. (τ) idem in vita eius cap. 8.

Et quare quæso? quia licet felicitas aspirare videatur, ad ultimum tamen temeritati non sufficit (v) Nedum ullos hic tyrannidis infimulamus, qui tyrannorum titulo & administratione, tantum suspiciose infamantur. Nam nihil sub Sole vivit, quod non potest malè narrando depravari, quod bonum sit excipiendo, & maximè mala referendo. Nec extitit aliquid, adeo unquam eximium, quod non semel malè audiat. Proporro & observa illud, quod hic loci immemores etiam sumus ipsius adeo dominatus, qui ex mente quorundam, medium quasi obtinens inter Regem & Tyrannum, propriam primum & inde subditorum curam habet; utrique, sed cum quadam discrepantia communis. Quapropter eos tantum hic convenire volumus, qui ut soli summam potestatem obtinent, ut Reges; sic eadem in tantum abuti non cessant, ut ad privatam unice respicientes utilitatem, publicam sub pedibus calcant, & haud immeritò Reipb: oppressores æquè rectè habentur, reverà ac sint, eandem è tranquillo ad scopulum inferentes, re ipsa planè ad restim redeunte. Sic corticem jam detrahas, si nucleum ipsum cernas, & personam ipsam des, si propius paulo in mores inquirere velis. §.VI.

Mores proinde Tyrannorum ubi intuemur, nobis quidem conscii sumus, nostri intellectus caliginem, si non universam rei faciem auferre, partem tamen discriminis prohibere conspici. Consistunt interim illi, partim in eo, quod ut Rex, salutem Reipub: unice ac primum intuetur, eandem fulcire summoperè tentans:

(v) Curtius lib. 4. cap. 14. B2

Sic

Sic Tyrannus in omni re dissimilis, *proprium commodum iure munit, & genio suo indulget, dictæ Reipub: detrimento maximo, nec non excidio non rarò totali, ceu tradit Arist. (Φ) Aliter longe boni principes edocti, vel à se ipsis sibi persuasum habent, illud Platonis (Φ) Nemo in aliquo principatu imperans, quatenus Princeps est, quod sibi conferat cogitet, aut præcipiat; sed quod subiecto conducatur & quod dicit, quæque facit, ad illius utilitatem decoramq; facit & dicit.* Scilicet Rex est, qui sibi omnia postputat esse, præ Reipub: commodo: Sed Tyrannus nunquam sanè spem pretio emit, quin statim rem facit suam. Quibus omnibus adde, quod quis quæso tot ludibria fortunæ, tot ducum agminumque multiplicem cædem, fugam devictorum mente prosequi, aut scripto exprimere potest? quot excitant? imò in totum & solidum tam perfectam confirmarunt mortalium miseriam impietas, sui oblitio & impositus ille animus. Nam bella etiam nutrit Tyrannus, ut debilitet Reipub: opes, tum etiam illis in hostem iam intentis, ipse interea tutus sit, ab eis, quibus se aliàs pœnas gravissimas dare debere, conscientiam accusatore, solus conscius sibi familiare habet. Inde jam veri vicem obtinet vel illud Taciti (χ) *Isa paucis diebus per licentiam absumpta sunt illa, quæ adversus necessitatem in longum successissent.* Adde etiam falsissimas Tyrannorum opiniones, quasi ex mente ipsius Caligule in momento omnia ipsis in omnes liceret: & ut intermittam dicere ac hic recensere illorum *supplices*, quas vel ipsi timent, vel sinceris omnibus incom-

(Φ) c. Pol. 10. (Φ) l. suo 1. de Repb. (χ) l. Hist. 4. c. 22. punct. 2.

incommodo sunt. Nam & Caligula etsi commotus ingenio, simulationum tamen falsa in sinu arvi perdidicerat. (x) Vel illud memorasse nos oportet, quod cor illorum palpitatione assidua & fluctuante, tales omnes inquietet, ad locum Curtii (ψ) Scelerati conscientiam obstrepente, cum dormire non possint, agitant eos furia, non consummato modo, sed cogitato parricidio. At mihi securitatem, primum innocentia mea, deinde tua dextra obtulerat. Confer locum Taciti, summi istius inter Historicos Politici (ω) Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quia tormenta pectoris suasque, ipse penas fateretur. Hinc referemus Dionysium, cui carbo candens pro cultro fuit tonsorio; nec taceremus Neronem, qui, quo plures habuit vigilum sespites, hoc eo magis timuit: nisi sciremus LECTOREM ipsum addere Heliogabalum, sibi funes parantem sericos, & referre in numerum horum, modo dictum Caligulam, cui semper ad manum venenum fuit, ut ipsa habet Historia, & ex ea etiam testatur Vendelinus (α) de quibus videatur fusius differens Aristoteles. (α)

§. VII.

Fuere jam ipsi mores, si non ad ultimos ultimi: potiores tamen & maximi. Nunc adest schema & quaedam imago ipsius tyrannidis acquisitionis & ejusdem conservationis: quibus arctius junctis, non minimam demoliuntur imperii partem ipsi Tyranni, & naturam profecto fatigant, si minus eandem sub

B3

verte-

(x) Tacitus lib: *Annal.* 6. cap. 45. punct: 8. (ψ) lib. 6. cap. 10. in *Apologetica oratione Philote contra Alex.* (ω) lib. *Annalium* 6. cap. 6. punct: 3. (α) in *Politicis* cap. 10. pag. 144. (α) s. *Polit.* III.

vertere possunt. Acquirunt autem Tyranni sibi hanc grandem, subditis vero maximè noxiam potestatem, primum tituli & honestatis specie fulgidi. Scilicet si ad posterius illud, oculos mentis reflectimus, egregiè aliàs locutus fuisset Nabarzanes ad Regem Darium; modo non affuisset dolus (β) Verum enim vero, eò jam res devenit, ut ille ceterique parricidæ, procumbentes humi, quem paulo post in vinculis essent habituri, sustinuerint venerari (γ) Has autem suæ obscuræ honestatis Sarissas, emittunt iidem illi, de quibus sumus locuti, Tyranni, ipso interdum electionis stigmatè, idè ut maximè vel voto, si causam, quam diceremus effectricem; vel forte, si modum amaveris ipsum. Ad hæc hoc etiam accedit, quod in hujusmodi, vel respicere possint ad primam familiam, vel ad omnium ex subditis unum. Ab ipsis inter alios nobis exemplum petendum est Lydiis, qui cum tyrannide essent oppressi, cognoverunt Cymmæ morari virum quendam præstantem, quapropter missa etiam legatione, inde eum evocarunt, quem deinceps, ut erat in officina fabri plaustrarii servus inventus, eum cum servitute ipsa, Regem assumerunt, pretio soluto. (δ) Alias enim, etiam minus procedunt ad imperium honesti, cum gestus suos ita componant, tamquam essent jure & merito successioni proximi, & ista aureâ catenâ eidem annexi, quâ devinxerunt Tyrîi simul-
acrum

(β) Curtius lib. suo 5. cap. 9. (γ) Curtius lib. prorsus eodem cap: vero 10. (δ) Heraclydes in libell: de Politia, in Cymmenstam Politia.

acrum Apollinis, aræque Herculis, cujus numini & urbem dicaverant, inferuere vinculum, ne urbem defereret Apollo, sed Hercules causâ remaneret. (ε) Quippe, qui jam suam jactant stemma, jam sanguinem explicant, jam leges evolvunt affinitatis, interdum emptionis leges, aliàs permutationum recessus proponentes, aut donationis recensentes libertatem. Hinc si etiam testamentariæ dispositionis seriem noverint, ignoro plane, in quibus sibi servire negligenter, subditis suis futuri parum utiles. Et ut hic non adeo strictè quidem, obligamus nos disserere de electionis aut successione præminentia. Sic etiam dicimus spem bonam augurio falli, ubi Saul aut alius degenerat in tyrannum. Ex illis autem, qui sine titulo per fraudem & vim regna sunt fortiti. Si pede ut ajunt sicco transiremus illud Barclaii (ε) *Animos maxime dabat Cleobulo, quod Rex filie, quam unicam habebat, tantæ hereditatis fortunam destinavit*: Solum nominasse nobis suffecerit Philippum Macedonum Regem, (ut Nimrodum taceamus) quippe qui veluti è speculâ quâdam libertati omnium insidiatus, Græcorum civitates, quas singulas dominandi libido, ad imperandum fatuè erexit, sibi subjectas fecit. (ζ) Quid mirum? Eâ enim naturâ fuit, quam nullo tædebat modo turpiter vincere; & inde adeo blandum pariter & insidiosum eum audires in alloquio, qui promittebat plura, quam præstabat, in feriis sagax, in jocis artifex, ipsam denique

amici-

(ε) *Cart. lib. 4. cap. 3. de oppugnatione Tyri (ε) in Argenteide lib. 1. pag. 11. (ζ) Curcius in supplementis.*

amicitiam utilitate, non fide colens (*) Et licet sub
 iudice adhuc lis sit, an occupando tantum, se Ty-
 ranni titulo infamavit, an injustè administrando si-
 mul: adeo tamen ab illo fuit maximè alienum, juste
 regnum in omnes occupasse, ut dictum. Quoniam
 & hic dixisse nos volumus, etiam ipsius id esse juris
 naturalis, Dominio victoris illud justè subjici, quod-
 cunque ab hostibus vià justâ & modo justè legitimo
 fuerit captum, illis, puta, ereptum.

§. VIII.

Inter alia per plurima, quæ suam sibi justam vindicant
 laudem & encomium, dixeris etiam illud Curtii, non
 loco suo digno indignum adeo fore, cum dicit; *faci-
 lius est quædam vincere, quam tueri: quam berculè expedi-
 tius manus nostræ rapiunt, quam continent* (†) Monitum
 vere aureum! monitum quod menti infigatur tena-
 cissimæ dignissimum! Quia cujus tanta est utilitas,
 tam necessaria cognitio, ut cum bonis omnibus sum-
 mè sit scitu necessarium: Sic vel malorum plurimos,
 hac in parte aliorum principum luisse artem & vi-
 cisse industriam, testatur ipsa Historia. Scilicet in
 suo malo minus segnes, in hoc unicè laborant dicti
 illi Tyranni, ne imperii sui commodo vacui, citius po-
 testate sua excidant. Hoc ut melius præoccupent,
 habent inter alia multa suæ astutiæ propugnacula, et-
 iam quam plurimos, qui anxie explorando ac defe-
 rendo, exquirent singulos subditorum animos, quo
 noscat

(*) Justinus libro suo 9. cap. 8. (†) Curtius in oratione legati
 Darii ad ipsam Alex. lib. 4. cap. 11.

noscat ipsorum hoc caput, quid quisque civium de se sentiat. Quibus quodammodo adderemus, nisi cuique nota esse arbitraremur, verba ista Curtii (1) *Nec quidquam ignorabat Rex eorum, quæ invicemerant jactata, cum post aulam, quæ lectos obduxerat, staret.* Demus Principem debere habere suos emissarios, quibus de se judicia hominum cognoscat, si alio modo statum suum & se tutari non possit: sed ut præter cautelas alias, etiam graviter puniat falsa deferentes, nec finem delationum in Reipb. intendat interitum, sed conservacionem. Scilicet solent ut plurimum hi, quo major eorum merces sit, falso obiicere Tyranno, vel re quavis gratiorem prædam viros maximè Nobiles, Consiliarios & eorum liberos. Jam etiam eo ventum est, dices, ut Conventus subditorum, vel maximè prohibeant Tyranni, ne illi se inter noti sint, sed quasi peregrini semper maneant & nullum prorsus inter se sermonis habeant commercium, de sua miseria, de legum violatione, de suæ deniq; salutis periculo, aut de alio quovis. *Quia notitia & familiaritas illa, quam conventus hujusmodi, ceu prolem felicem progenerant, fidem ut plurimum peperit. Quæ consiliorum graviorum mater.* (*) Non tamen volumus nos hoc in negotio adeo peccasse, ut hæc dicendo, cum illis faciamus, qui tanquam pro aris & focis in eo pugnant, quod liceat subditis armis insurgere adversus Magistratum, occupatione legitimum, ut ut administratione improbum, si quando

C

conve-

(1) *lib. suo 8. cap. vero 5.* (*) *Johannes Christ: Hundesbhaugen in Politicis de Tyranno pag. 132.*

convenire possent. Quia si subditi hoc tentarent, tum amplius non verba puniendae sunt, ut loquitur Historicus, nam eorum temeritas pervenit ad gladium (λ) Quin potius hæc eorum regula sit, ferendū quod aliter se habere non potest, voluntate præsertim ipsius Dei. Patientiam æmulentur militum Darii, quorum quidam, occupatis jam proximis rivis, diverterant longius, ut quidquid occulti humoris usquam manaret, exciperent (μ) Quid taceamus ipsum eorum Regem, qui maluit iter insequentibus dare, quam auferre fugientibus? His demum adde, si minus prolixos nos fore desideras, ipsa M. Terentii verba apud Tacitum (ν) *Non nostrum est astimare, quem supra ceteros & quibus de causis extollas. Tibi summum rerum iudicium Dii dedere: nobis obsequii gloria relicta est.* Adde insuper verba Poliarchi (ο) *Nec me aliud Meleandri partibus junxit, quam quod illius calamitas omnibus gentibus abominandum exemplum est, quæ quietem nunquam agent, si vitii principis irasci liceat & insidiari bonitati.* Hæc planè illi Ethnici, quid nos Christiani? Modo non Rempb. in totum eversum erat Tyrannus, nam in tali casu, dicitur solvi vinculum inter subditos & ipsum (ο) Verbo; alius Tyrannus est, in cuius imperium consenserunt subditi, & alius, in cuius non jurarunt: Si prius illud fuerit, sibi impotent, ipsiq; suâ sententiâ habeant, quidquid acciderit adversi. Si posterius, licet utique per jura naturæ ag-

(λ) Curtius lib. 8. c. 9. (μ) Curtius lib. 4. c. 16. (ν) lib. Annal. 8. cap. 8. punct: 5. (ο) in Argenide Barclai. 1. pag. 14. (ο) Stracemannus cap. 2. de Repb. in specie.

ræ aggressori & Reipb. hosti jurato resistere (π) Nee enim nobis sunt acceptanda verba Curtii de Cratero (ρ) *non aliam prœmiendi in mihi occasionem aptiorem futuram ratus, odio suo pietatis speciem praeferens*: ut à simili argumentemur. Factum ipsi adeo homini feroci detestandum. Scilicet voluit Craterus Philotam interire ex mero suo in æqualem odio, quem causa nondum damnaverat ipsa. Dictum de illo. Et si placet confer ulterius Curtium (σ)

§. IX.

Dehinc Tyrannis maximè in more positum esse, subditos inter, etiam ejicere discordiarum aleas, & inimicitiarum gravissimas sarissas, loquuntur ipsa monumenta, resonante Doctorum apprimè consono choro. Ut autem taceamus rixas illas leviores, quæ non rarò inter levissimos fluctuare solent: vel grandiorum in agro hanc suam ut plurimum spargere solent zizaniam. Non rarò etiam solent plebem committere cum Nobilibus, & pauperes cum ditioribus: aut ad ultimum ditissimos quosque instruere adversus Nobiles. Quippe quibus, animo labefactandi nervos Reip., instructi sunt à Tyranno calumniatores, qui odii causas fingunt & discordiæ semina eliciunt, distractis jam adeo civium animis, ut contra Tyrannū nihil possint, metu partis suæ adversæ. Ne longius abeamus, ipse nobis adfit Philippus Macedonum ut testis, si de Tyrannis, intellige præsertim *occupatione* tales: fuerit sermo. Cognoscas ro-

(π) *idem Stratem: in qb. an liceat Tyranno resistere? de qua re & amplius in posterum.* (.) l. 6. c. 8. (σ) l. 6. p. 180. it. l. 7. p. 192.

garnus rerum feriem. Scil: *solent ingenia moresq, componi ad principum mentem; omnisq, ferè temporum inclinatio regnantii infamia, vel decus est* (τ). Sed quid hisce inoramur? Quid alius perpendam⁹, qualem vultum jam referemus. Certè queratur jam ipsa illa Cœlestis militia, ploret Cœlum, lacrymis fessa quasi occumbat ipsa terra, ac ipsi nos pro lætâ lugubrem, pro albâ atram quandam nobis meritò induamus vestem: Cum nec pietatis fulcra, nec justitiæ fundamenta, nec omnis Rerumpb. salutis firmissima fulcimenta, ipsos putamus scientiarum fontes & artium liberalium fœcundissimas nutrices, *SCHOLAS*, vereantur tollere, necare & interdicere hi perverfi. Scilicet imitari, aut æmulari potius gestiunt istum Caracallam, qui non contentus passim se abolevisse Scholas Aristotelicas, etiam ipsos libros, sapientiæ Thesauros exussit & fecit flagrare. Atrox factum! factum probis omnibus, imo & bestiis horrendum & detestabile! Qvippe quarum plurimæ corporibus jam sublatis, ipsam tamen casam relinquunt intactam. Et demus interim reperiri Resp. parum literatas. Fateamur juxta, esse multas alias civitatum columnas, quibus stant, florent, vigent ipsa regna, populi & gentes. Quid enim in suo flore retinuit Thebas? Quid alias barbaras gentes? Si tamen rem recto judicii oculo æstimemus, quid sodes Resp?: quid civitates absque scholis? aut quid denique regna, sine literario hoc regno? Diceres, veræ istius felicitatis civilis quædam umbra, somnium. Qvippe quæ unicè literis & virtuti prudentiæque suam debent vitam, su-

um vivere, suum esse, si modo *to bene esse & vivere* intelligis. Paucis. Etiam sine Magistro discuntur vitia: sed cum quadam molestia, conjunctum omne omnino quod pulchrum est. Quinimo etiam est tunica pallio semper propior.

§. X.

Circumspicias jam velimus undiq; , mente etiam evolvas optaremus, quidquid inter solem orientem & ejus continetur partem occidentem: Adde etiam te posse explicare, quidquid perverſe fuerit intricatum. Modos tamen si gestires investigare omnes, quibus munire laborant suum atrium ipsi Tyranni, vel ultro, te victum, ne partem quidem obtenturum eorum minimam, facile fateberis. Certè; vestiunt dehinc iidem illi suæ Tyrannidis corpus eo ipso, quod viros de Repb. optimè meritos, viros fidos, viros heroes & in Rempb. incorruptos amoveant, aut è medio tollant, ut ex otio & lascivia, eorum magis lasciviant animi, nec leniter sæviendo, magis sapere videantur, prorsus ignari, quid ferus vesper vehat. Quid quæso Cæsar Tiberius contra Germanicum? (τ) Et quid de illo Tacitus (υ) Diceres eo rerum statu, ad quemlibet sexum & ætatem, omnis penetrare mali sensum. Puta, quando imperat Tarquiniana illa papaverum decussio, & quando aliquos eadem levi de causa ferit, quandoq; incognita & indicta causa, supplicii fit irrogatio. Et hoc eò magis, cum soleant non raro hi ipsi, cum Maria Schotia Regina, repudiatis propriis civibus, exterorum

C3

ut ita lo-

(τ) *vid. Tacit. l. suo An. 2. c. 26. p. 8. (υ) l. suo An. cod. c. vero 42. p. 27*

ut illa Itatorū. exposcere tutelam: peregrino se munitu-
 ri satellitio, ne debitas dent pœnas illis, quos se læfisse, ipsi
 testes sunt. Nam nos semper existinamus, eum, qui
 nihil mali commisit, nullam metuere pœnam, istis au-
 tem aliis *esse ipsam conscientiam grave quoddam pondus* (Φ)
 Sed interim ut auceps fistulâ modulatur, illice allectat,
 escam projectat, donec caveâ volucrem conclusam
 teneat: Ita & ipsi Tyranni, ut incautos magis decipi-
 ant subditos, speciem quandam exhibere ut plurimum
 solent, Magistratus maximè circumspecti. Non qui-
 dem negamus, vero aliquando adstare & illud Pifo-
 nis apud Tacitum (X) *Nemo imperium flagitio questum,
 bonis exercuit artibus*: Sed apertè hoc facere illos, qui
 sibi magis providi salutari cupiunt, est quod inficias
 ibimus. Sic namque alibi Tacitus (ψ) *Inde verse ad
 Tiberium precos, & ille variè differebat de magnitudine impe-
 rii, suâ modestiâ, solam Divi Augusti mentem tanta molis
 capacem: se in partem curarum ab illo vocatum, experiundo di-
 didicisse, quam arduum, quam fortune subjectum regendi cun-
 cta onus. Proinde in civitate tot illustribus viris subnixâ,
 non ad unum omnia deferrent. Sed quis sensus? quæ ver-
 borum sententia? Plus in oratione tali dignitatis, quam si-
 dei erat; Tiberioq; etiam in rebus, quas non occuleret, seu na-
 tura, seu desuetudine, suspensa & obscura verba: Tunc veroni-
 tenti ut sensus suos penitus abderet, in incertum & ambigu-
 um magis implicabantur* (ω) Sic etiam Tiberius primus
 fuit, qui comitia è campo ad Patres transtulit (x) *Quod*
 ipsum

(Φ) Cic. l. suo 3. de natura Deorum (X) l. Hist. 1. cap. 30 punct. 3. (ψ)
 Annal. 1. c. 11. punct. 2. 3. 4. 5. (ω) idem ille ibidem (x) l. Anna. 1.

ipsum nihil aliud erat, quam specie quadam & fuce, recti jus omne populo adimere (β) Sic voluit Tiberius paulatim insurgere, facile sciens, quod auceps cupidius contrahens, aves, quas capere morâ poterat, territas abigit. Nec mirum. Quæ enim solito citius pullulat herba vel arbor, levi ventorum vi dejicitur, vel à se ipsa humore destituta exficcat: quæ vero radice altius fixâ, paulatim insurgit, ut non crescere eam, sed crevisse videamus, in immensam proceritatem, duritiæ suâ roboratam, exit.

§. XI.

Demum eò tendunt, de quibus differere constituimus Tyranni, ut animo in bonum publicum inimico, de industriâ civibus inopiam conciliant, militibus sua subtrahant stipendia, & ut adeo taceamus, quod operam omnem ab illis exigant gratuitam, vel hoc ipsum in rem suam fore præprimis existimant, tributa augere & vectigalia ipsa facere intolerabilia, in interitum puta Reipb: Nec de hac re dubites. Quippe qui vel certo certius intelligunt, inopiam civium, tegmen fore densissimum, suæ in Reipb: astutiæ, suæ simul pravitatis. Hinc illud Simonidis (γ) *Non latatur Tyrannus opibus subditorum, cum subditi habeant naturam equorum, qui, quo plus avena devorant, eo sunt petulantiores.* Nec interrim est, quod arguas nos *Ἐυβρογίας*, quando paulo prius de eadem mali principis in subditos feritate egimus. Quin fatius attendas ibidem ad ejusdem mores;

(β) *Cyriacus lentulus cap. 4. de arcanis Regnorum (γ) apud Xenophontem in Hierone*

mores; hic autem eandem ejus ferocitatem, ut medium suæ conservandæ Tyrannidis, examines & demones. Et hinc adeo porrò retulisse volumus, illos omnia joco dicta & benè prolata, sinistrè etiam interpretari. Consule alias Historias, quære in monumentorum omnium scriptis, percurrere etiam seriem rerum, iam inde à primordio gestarum: & si nobis fidem habere digneris, nihil sanè aliud reperiēs, ac fortè ipse vix dubitabis. Quid enim aliud Charidemum istum Atheniensem, Martis pullum & ob exilium non amantem Alexandri, sed suæ fortis, juxta & Regis sui Darii superbiæ immemorem, è mortalium cœtu hinc rapuit? verè hercule respondentem Regi, & quidem eo orationis suæ ornatu, qui latet indoctos & multos adhuc eorum ridet, quos factus fecit eloquentissimos. Unde Curtius ibidem (d) *Sera deinde pœnitentia subiit Regem: ac vera dixisse confessus, eum sepeliri jussit.* Adeo jam hominum naturam plerumque corrumpit fortuna. Quippe erat aliàs Dario mite ac tractabile ingenium (e) Sed res profectò *secundæ acrioribus stimulis animos explorant, adeo ut miseriæ tolerantur, felicitate corrumpimur* (f) si hoc de bonis fuerit certum, quid quæso de malis censendum? Scilicet semper *loquuntur libentius cum fortuna nostrâ, quam nobiscum* (g) Siquidem bonis quietis est cura, aliis afflicta fides in pace, sed rebus jam maximè turbidis, sunt alacres, & per incerta tutissimi.

§. XII.

(d) *lib. suæ Hist. 3. Circa finem capituli. 2. (e) idem autor. ibidem*(f) *Tacitus lib. Historiarum 1. C. 15. punct. 5. (g) Tacitus ibidem.*

Si demum iter, quod ingressi conficiamus, & negotio jam suscepto, ex parte tantum minima, nos pares futuros desideremus, requirit jam ipsa rei necessitas, ut Tyrannos non tantum hoc titulo legitimè insignitos; sed etiam ad ultimum eos hic intelligamus, qui numeris omnibus absoluti, tam miserè terram vexant, fatigant montes, & subruunt singula excelsè optima. Quocirca etiamnum properaturi media eorum tyrannidis servandæ explicare, pro porro hic testamur maximam eorum esse consuetudinem, quod prioribus hisce suarum optimarum virtutum tentoriis haud sane contenti, etiam dehinc mulieribus imperium in maritos, & servis in Dominos licentiam concedere, adulatores amare, quos in graves ac viros cordatiores immittant, sibi tutissimum fore commodum, Reipb. vero detrimentum perniciosissimum, imaginentur & judicent.

(§) De Singulis certè constat, nam duo hæc priora genera, imperio & libertate valde delectantur, quo fit cum videant se Tyranni beneficio suum desiderium esse consecutos, illi intimè favent & prius quam patiuntur libertatem datam, sibi è manibus extorqueri, produnt certè ac Tyranno cognita reddunt servi dominorum, & uxores consilia suorum maritorum.

(§) Quid multis? de horum altero exstat illud Plinii (.) *Non enim jam servi, Principis nostri amici, sed nos sumus: nec pater Patrie alienis se mancipiis cariorem, quam*

D

cidibus

(§) videat: *Arist. ll. cc. (§) Joh. Christ: Hundeshagen in Politicis § quidem in suis annotatis ad Tabulam xi. (.) in paneg.*

civibus suis credit. Ipsorum autem adulatorum habemus limpidissimum quoddam speculum, in Agis Argivi fraude & Cleonis Siculi adulatione. Scilicet ut alia multa non tangamus, suffecerit tacuisse, quod honestarum artium professionem, malis corrumpabant moribus; (κ) tacuisse quod illi in gratiam Regis irridebant optimum istum Græciæ libertatis vindicem Calisthenem (λ) etiam tacuisse pariter quod hic eorum derisus, non parū adjuvit odium Alexandri imo & in tantum ut dum illi deinceps ut antea ipsis maximorum exercituum Ducibus à Rege præponebantur: Ille suam innocentiam testari necessum habuit morte, puta injustâ, iméritâ & blasphemâ. (μ) & de quo pri⁹. Sic tulit prudenter & moderatè suam fortunam orientē ipse Alexander, ad ultimum magnitudinem ejus non cepit. Quocirca non audimus hic modo dictum Adulatorem Cleonem, dicentem: *Persas non modo piè, sed etiam prudenter reges suos inter Deos colere: majestatem enim imperii, salutis esse tutelam* (ν) Nam quæ pietas est Deo eripere, quod suum est? aut quæ prudentia ei credere, qui se Deum stolidâ persuasionem credat? Proles certe monstri est, parente ipso peior, exhibere se pro numine colendum. Proinde diceres Asiæ & Europæ Regem, tunc introductam inter convivales ludos, sibi matrimonio adjunxisse superbiam illam Persicam, quæ deinceps esset imperatura victoribus. Et hinc adeo fiebat, quod abierant è convivio aliquando cœ-

(κ) *Curt. lib suo 8. § c. 5.* (λ) *Curt. l. citato c. citato* (μ) *idem autor. lib. eodem c. 8.* (ν) *Curt: l: 8 c. modo citato.*

do ceteri invitati ab Alexandro Amici: Clytus solus finelumine, diceremus, amplius planè neutiquam lucente; vestibulo ipso sanguinem deplorante, ipsius jam Regis convivæ (o)

OMNIUM AUTEM JAM DICTORUM CLAUSULA.

Tyrannus per vitiosas omnes partes definitur & non nisi in perniciosum finem tendit, in tota sua latitudine vitiosus est, & illegitimus, adeoque nihil habet, quod à Deo sit, cui subdit propter Deum obligati manent: quousque scilicet ipsis non impingendum fuerit in gloriam Dei & præceptum charitatis, verba Arnifæi (π) En autem! quid mirum est? videmur nobis per millium milliaria audire voces dicentium: tradas compedes, quibus obnoxium arci oppidum nobis devinciamus, cives captivos habeamus: nam quidquid repugnans & quantumcumque nobis, servies imperiis nostris, ut submunitionibus his circumtremat vel omnis regio, istic receptis, hinc effusis armatis. Verba horrenda! verba tremenda! nam iisdem erga subditos, quibus prima prodegerant, redeunt sumptibus, cum rapacissimo cuique, non agri, non fœnum, sed sola vitiorum maneant instrumenta, quæ ut ipsis libido, sic rubor ac dedecus penes omnes sunt. Hinc miseras (ut dictum supra) gentes, quibus tale quid obtingat! Coëant certè in foro atque ibi nocte perpeti fortunam publicam quæstibus iterent: Nulla imprudentia pueros, nulla debilitas senes, nulla sexus imbecillitas mulieres domi teneat. Alii suam calamitatem defleant, alii cum privatis casibus quærelam publicam misceant. Neque tamen eorum hic

D 2

erit

(o) Curt. l. 8. c. 1. § 2. (π) l. 2. de Repb. c. 3. sectione 6. parag. 45

erit miles, qui eos hinc eximat, neque eæ vires, quibus vincere illis concessum sit. Ergo rursus repetens, jam pariter dic: Gratias agemus Deo illi immortalis, qui harum miseriarum immunes, commovemur tamen misericordiâ erga alios, quos nullus nisi Deus, solus Deus ab hujusmodi vindicans, inquiete reponere potest. Hæc in Genere.

SECTIO SECUNDA

Sectionem exegimus primam, cujus jam fuit negotium, statum questionis proponere, Tyrannorum expendere mores, discernere vitam, proferre probationes, & eorum, qui alibi in orbe affliguntur, referre miseriam; Jam autem dabit, Deo Duce, sectio hæc altera, speciale illud, quod diu admirati, jam sæpius commemoravimus, nec dum explicuimus, Tiberii Cæsaris exemplum; quamvis non omnibus numeris absolutam, & ad singulas Tyrannidis notas explicandas, plane sufficiens.

§. I.

Laudem certè omnimodam æquiores è populo Judices, ipsi tribuebant iam defuncto Augusto, idque adeo, quod ejus insignis modestia, non dictaturâ, ut Cæsar, non regno, ut Tarquinii, sed principis curâ Rempb. administrabat. Quibus etiam adde fructus relapsæ in monarchiam Reipb: Scilicet sublata fuere foris bella, domi seditiones, & ut multa transeamus, tuit in portum subvecta navis, quæ fluctuum insultu, quæ piratarum assultu, quæ rectorum & nautarum ad ultimum

timum turbato officio labefactata, felici tempestatum
 commutatione, luctarum suarum obliviscebatur. Qvip-
 pe adhuc liberâ & ad summos honores via omnibus
 patente, efferbuerunt animi cupiditate bellandi, & ubi
 hostis defuerit, domi quæsitum. Omnibus autem ex
 unius jam pendentibus nutu, subsederunt animorum
 ebulliens ardor, seditio oriunda & bellorum sparsum
 semen. Sed misera proh dolor! famæ comparandæ
 semita est, deterioris cujusq; surrogatio: Nec solida
 fama ea est, quæ non ex virtute sua propriâ, sed ex
 aliorum comparatur infirmitate. Scilicet fuit hic Ti-
 berius Divi quidem Augusti privignus & adoptione
 filius, sed ut properis suæ matris literis ab Illyrico
 accitus; ita juxta ferox & superbus fuit, qui nihil mo-
 deratum, nihil vulgare, aut civile peregit spirans. Hinc
 senectute Augusti gravi morbo defatigata, extolle-
 bant sermone vano pauci, libertatis nullo pretio æsti-
 mandæ nobilitatem: plures temporum gnari ob ani-
 morum dissidium civile bellum paventes execraban-
 tur, quod alii, sive longæ pacis commoda non feren-
 tes, sive fortunâ suâ perditâ, solatium è communi ru-
 inâ quærentes, votis expetebant. (e) Interim vero successit
 Tiberius ex animi suo, patri magis astu suo & Matris
 Livie, quam Patrum præcedente voluntate. Diximus
 eum astu, patris solium obtinuisse. Audiamus enim
 Tacitum (e) *vix dum ingressus Illyricum Tiberius, properis
 matris literis accitus neq; satis compertum est, spirantem ad-
 buc Augustum apud urbem Nolam, an exanimem reper-
 rit. acribus namq; custodiis domum & vias sepeferat Livia: le-
 (e) Si Lentulo fides sit (p) l. suo Ann. l. c. 5. p. 4. & 5. tique.*

siquē interdum nuntii vulgabatur, donec provisis, quæ tempus monebat, simul excessisse Augustum & rerum potiri Neronom, fama eadem tulit. Confessi quidem sumus nos ipsi in paragraph (σ) quod inde verse ad Tiberium preces fuerint &c. sed quomodo? coactè puta & necessario, imperio iam longe prius ab ipso occupato. De senatu ergo merito jam dicimus, quod exprimit aliàs Curtius (τ) de militibus Alexandri Magni, ommissa igitur, quam portaverant, aqua; materiam aridam in incendium jacere cœperunt. Confer etiamnum Tacitum (τ) sed defuncto Augusto, signum prætoria cohortibus, ut imperator dederat. excubiæ, arma, cetera aulæ. miles in forum, miles in curiam comitabatur. literas ad exercitus, tanquam adeptio principatu misit: nusquam cogitabundus, nisi cum in senatu loqueretur. His adeo iam claris, quid multis opus est referre cædem Agrippæ? quin potius dicamus hac occasione, ipsum Augustum non tam ingravescente ætate, quam uxoris, ut credebatur, dolo, rebus humanis esse ereptum; postquam scilicet Livix fuit vulgatum, non alieni eum animi fuisse, in modò dictum Agrippam Nepotem, insulâ Planasia conclusum. De quibus si quæ dubitas, adi Tacitum (υ) & quidem scelus uxoris suspectabant. Adeo jam nec parcat aris, nec focis, sacra illa dominandi libido, quin etiam quos conjunctissimos vita ipsa habuit, non expectato fati die, haud raro distrahit.

Nota interim ad verba modo allegata Taciti, quod quamquam suspicio à generosa, mente & virtutis candidi amante, recedere

(σ) 10 Sectionis primæ (τ) lib. 5. cap. 7. (τ) lib. Annal. 1. c. 7. punct. 5. (υ) l. Ann. 1. c. 5. p. 1.

recedere videtur: tamen ubi signa præcesserunt rei, quæ pravam mentem ad facinus percellere potuerit, prudentia eam in castra sua admittit. Quia nec omnia suspitionis falce, nec nihil demetendum: illud animi maligni, hoc negligentia soluti (Φ)

§. II.

Non figit gradum in eo Tiberius, quod Rempb. speciosus invadere potuisset, sed ulterius progreditur tota sua vita suspicax, ferox, Tyrannus. Ut autem id melius intelligamus, eamus visuri ejus sententiam in curia, inde accedamus cum eo domum, tum (modo brevitatis admiserit) quid apud populum egerit attendentes, etiam provinciis exantlatis, quidquid in totum sit molitus, apprehendemus. *Quippe quæ nobis principi, quæ adulto, quæ persone, quæ dignationi, quæ imperio propria, quæ item dignitati aut securitati destinata sint: illud per se erit notum & manifestum. (χ)* Quæ de causa etiam illud hic tacemus. Quæ vero in Curiam mente fuit, ut inde ordiamur, illam nobis ad unguem usque exponit dictum Salustii Crispi, quod & tanto magis, utpote bonum & egregium, amplexus est Tiberius, quanto nec cogitavit aliter ipse, cum Tribuno custodiæ tantum ludens, vel se ipsum eo modo excusatum iturus. Scilicet metuens Crispus, ne ille reus proderetur, monuit Liviam: *ne arcana domus, ne consilia amicorum, ministeria militum vulgarentur: neve Tiberius vim principatus resolveret, cuncta ad senatum vocando. Eam conditionem esse imperandi, ut non aliter ratio constet, quam si uni red-*
datur

(Φ) Cyriacus Lentulus de arcanis Regnorum c. 10. p. 223. (χ) Clar. Bœcl. in suis differi: pag. 412.

datur (ψ) Addimus etiam ad prius dicta hac in parte, Tiberio tantum (quod & rectius) mentem fuisse-speciem quandam præbere Senatus Majestatem au-gendi, ut eó facilius illam omnem, suo revera arbitrio subderet, & inde pro suo arbitrio, misso justo & æquo, ageret. Ubi notatu dignum, hanc ejus Monarchicam potestatem, turpiter vituperandam non esse, utpote Deo invisam: quippe qui censum reddendum jubet ipsi Cæsari, tum imperanti Tiberio (ω) qui & ipse tributum pendebat (α) ut jam taceamus, quod ipsi sapientissimè placuit imperii eorum licentiam, injecto principatus quasi capistro, refrenare & servitutem, quâ sociis gentibus illuserant, in auctores vertere, ex-torta é manibus, quâ in suam & nationum perniciem usuri erant libertate. Quin & ipse imperii genius mo-narchiam quam maximè requirebat. Audire velis rogamus (β) *multa Antonio, dum interfectores patris ul-cisceretur, multa Lepido concessisse. Postquam hic sordida se-muerit, ille per libidines pessum datus sit, non alius discordan-tis patria remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur.* Un-de concedimus Senatores & populum tolerasse de-buisse Tiberium, adeo inique facientem, usque quo non impingeret in legem Dei, Naturæ & fundamen-talem; *ulterius autem non.* Quamquam vel hæc ulti-ma non adeo absolutè obligat, ut non possit aliquan-do mutari, exigente sic Reipb. necessitate. Salus namque Reipb. suprema lex esto. Jam autem plura
quidem

(ψ) Tacit. lib. *Annal.* 1. c. 6. punct. 6. 7. (ω) Matth. 22. v. 21. (α) Matth. 17. v. 27. (β) lib. *Annal.* 1. cap. 9. punct. 4.

quidem argumenta, de perversâ Tiberii sententiâ in curiam inde meritò proferremus, quod scilicet permisit suam sententiam interdum oppugnari (γ) quod planè urgebat Consules, aut alios quosvis velle in se derivare imperii illud gravissimum onus, quod humeris ejus impositum erat (δ) quod etiam retulit ad Senatum negotia sibi expediunda (ε) Sed cum hæc & talia ad verticem usque egregiè explicat Clariss: noster Bæclerus (ζ) suffecerit nobis cum Tacito minus tacito concludere (η) dicendo: *favorabili in speciem oratione vim imperii tenuit, censusq; quorundam Senatorum judit. Quo magis mirum fuit, quod preces M. Hortali nobilis juvenis, in paupertate manifesta, superbius accepisset. Verum nobis mirum minimè. Quia Tiberii intentio erat dominatio absoluta omnimodè, puta, quæ parte ne minima foret circumscripta, hanc autem se vel sine illius indultu obtenturū videbat. Verum putare debuisset Tiberius, ad omnem deinceps vitam pertinere, qualem de se opinionem in animis hominum incipiens Imperator excitat. Nam plerosq; mortalium ita esse comparatos constat, ut eum rerum eventum expectandum putent, quem ex principio successuum spe aut formidine præceperunt. Ast vel tempore isto, res eò rediit, ut quamquam verum sit, quod circumjecta nemora & petrae, quantamcunq; accipiunt vocem, multiplicato eandem sono referant: Nec illud tamen neglectum fuisse Comici videamus: proximus egomet mihi.* Nam Solum meorum solus, misero

E

isti

(γ) lib. *Annal.* 2. c. 39. & 40. (δ) l. *An.* 4. c. 9. p. 2. (ε) l. 3. *An.* c. 60. punct. 1.
 (ζ) in suis *dissert.* pag. 413 (η) 2. l. *An.* 8. 37. p. 1.

isti nihil debeo, nec Lazaro sum misericordiâ obligatus. Sed esse discat parcus, qui vult evadere dives. Adeo divitiarum partus, est ipsa superbia. Quamquam adversus miseros inhumanus est iocus: quia *ut res sese omnibus nobis dant, ita magis & humiles sumus* (§)

§. III.

Cum qui immoderatè festinat ditari, non sit innocens & ipsi adeo inopiæ multa desint, avaritiæ autem omnia. Videamus interest, quâ insolentiâ, hi tractare solent legum codices & in his etiam Cæsar Tiberius, cuius vita jam est pro exemplo. Scilicet quo securius & magis obscure omnem vim legum omnium solutam, suo arbitrio subjiceret, & ille in totum atque solidum earum immunis maneret, suis humeris imponi curavit omnimodam protectionem latæ, & potestatem legis adhuc ferendæ. Unde Tacitus (1) *nec patrum cognitionibus satiatus, judiciis affidebat in cornu tribunalis, ne prætorem curuli depelleret; multaq; eo coram, adversus ambitum & potentium preces constituta. Sed dum veritati consulitur, libertas corrumpebatur.* Jam demus Tiberium in imperio suo habere plenam & absolutam potestatem, quæ verba requirunt liberum & absolutum imperium, dant jus irrevocabile & concedunt potestatem super omnem populum. Nam devicto Pompejo, jecit Julius Cæsar ipsa fundamenta perfectæ cujusque Monarchiæ, quam quoq; quantum potuit erexit; adauxit vero ipse Augustus, sed non adhuc aperta quadam vi, cum putarit omnem subitanam mutationem fore periculofam: *quia quambis sint* (§) *Terent; in Hecyra. (1) l. 1. Ann. c. 75. p. 1.* reme-

remedia, si tamen fuerint violenta, morbum ferè accendunt, & pro salute properatà celerem perniciem afferunt. Donec hic Tiberius majori quadam auctoritate res gerere cœpit. Verbo, moderata Augusto, enormis Tiberio fuit simulatio. Interim hic plane taceo illud, quod nec videmus Curtium, quando profitetur regimen Macedonum (x) & narrat: *in pace erat vulgi, nihil potestas Regum, nisi prius valuisset auctoritas.* Nam concedimus jam porro Tiberium legibus solutum esse, adeo ut easdem quidem superet, non vero contrarietur: adhuc tamen eum obligat [ut paulo supra monuimus) Jus ipsum Divinum, Naturæ & leges fundamentales. *Equidem leges naturales & divina omnes homines, quibus latae sunt, obligant, & earum transgressores pena coram tribunali Divino decernenda manet* (λ) Unde etiam lege Regia, non quidem absolutum dominatum, seu potestatem nullis circulis circumscriptam, sed tantum juris constitutionem, quatenus illa non impingit in modo dictas leges & Reipub: salutem: nec ut illam abdicet, sed cum populo communicet: in Tiberium à senatu, & populo collatam esse asserimus cum Viebenthal (μ) Fatemur etiam & hoc justum esse, quod præscribat princeps majestate gaudens leges, necessitate sic exigente rerum, sed ex verbis Ilocratis (ν) *leges quæ in universum æquas & utiles & inter se consentientes: atq; etiam tales, quæ & controverfias civium quam paucissimas & compositiones quam fieri potest celerrimas efficiant.* Quid autem in contrarium egit Tiberius? Ille

E 2

etiam

(x) lib: sue Hist. 6. c. 8. (λ) Nobil: Dn. Puffend. l. 8. cap. 1. (μ) in collegio ejus Politico, Excort. 7. pag. 371. (ν) ad Nicoclem.

etiam certè immiscuit vim dominationis (si honesti
 taceamus tyrannidem) quare de illo Tacitus (o) *le-*
tabatur Tiberius cum inter filios ejus & leges senatus disce-
ptaret. Victa est sine dubio lex, sed neq; statim & paucis
suffragiis: quomodo etiam cum valerent, leges vincebantur.
 Sibi hanc fuisse mentem, vel ipse fassus est, dum a-
 pertè conqvestus fuit, ipsum illius jus, naufragium
 quasi pati, quam primum non ipsi in manus tradita
 potestas, summum obtineret vigorem, sed eam coar-
 ctarent legum limites. Quod ipsum ita Tacitus ex-
 ponit (π) *Ne verterent sapienter reperta, & semper placita,*
satis onerum principibus, satis etiam potentie, minui jura,
quoties gliscat potestas: nec utendum imperio, ubi legibus agi
possit. Audias certe, quod vix credas, Scilicet ipsi-
 us etiam Augustæ nimia familiaritas, ut maximi
 semper apud Tiberium ponderis fuit, sic etiam pro-
 pinquum locum obtinens, rem eò adigit, ut sepulto,
 quod omnium legum capistrum sibi amoverit, etiam
 Augustæ verbis quosdam legum valori exemerit. Qua
 de re Tacitus (ρ) *Ast Cæsar Tiberi, si civium bene-*
volentiam, benevolentiam dico solidam assequaris, de-
ponas svafores tibi sumus tyrannidem, & pro fictis
virtutum simulacris veras illarum apprehendas ide-
as. Iustitiæ observantissimus videri quidem velis;
liberalitatem, quam averfariis, exerces; Clementiæ fa-
mam, homo atrox desideras. Sed istis honestarum
rerum umbris, tantum umbrosam civium consequeris

venera-

(o) lib. 2. An. cap. 51. p. 3. (π) 3. lib. An. c. 69. punct. 3. (ρ) l. 2. An. c.
 34. punct. 3. l. Annal. 3. c. 15. punct. 1. & 2. lib. Annal. 3. cap. 17. punct. 2.

venerationem. Armorum specie hostem, vel subito adventu, vel tenebris incautum, terrere solent: Sic prorsus simulatione tectâ, ignaros aliquandiu in admirationem sui rapiunt: propius accedentes, & detectâ personâ, veram faciem intuentes, non movent.

§. IV.

Flle insuper boni principis suæ Regiæ domus curam habere, testatur omnis sana ratio, loquuntur scriptorum monumenta, & consilio prorsus prudenti, ipsa id ipsum vult experientia. Sed etiam hac in parte, præludium quoddam obscuri cujusdam schematis daturus ipse Tiberius, egit ille speciosus Magistratum, ut putabatur, apprimè bonum, etiam in suos. Scilicet diximus quidem in paragrapho præcedenti, Tiberium evexisse quosdam Augustæ causâ, ipsas supra leges: Sed quâ cogitas sententiâ? quo putas consilio? Certè, ut hoc ipso sibi stabiliret imperium. Facto iam hoc, cogitavit *arcana domus ad dominationis arcana referri & exigi debere, junq; cognationis cedere juribus imperii* (σ) Omissio igitur quod inter dedecora principis refert Lentulus (τ) *fidei & perfidiæ in pactis & fœderibus præstantiam, ex usu tantum discernere suo.* Quærimus nos an Exempla vis? Eadem ut demus novisse gestimus, quæ alia causa foret verborum Taciti (υ) quorum summam hic referemus, *quod scilicet malè Tiberium habebat, & inde occasionem primam suæ in suos tyrannidis sumebat, quod absq; per-*

E 3

missis

(σ) Clariss: Bœclerus in dissertatione sua 16. (τ) de arcanis imperiorum cap. 5. (υ) lib: *Annal: 2. cap. 59. punct. 3.*

misu, ejus Aegyptum ingressus fuisset Germanicus: quam hoc Tiberu in cognatos mala mens? in agnatos pravus affectus? & odio fervens, quamquam non aperto, ejus animus: Et ut taceamus jussu Tib: Nero: occisam fuisse matrem ejus, teste Lent. (v) constat, quod Defuncto, nec dum sepulto Germanico, curiam ingressus est. Consulibusq; sede vulgari per speciem mœstitiæ sedentes, honoris locique admonuit, & effusum in lacrymas senatum, dicto gemitu, simul oratione continua erexit. (v) Scilicet novit quam optime Tiberius, quid inde esset acturus; nam Germanici cineribus jam allatis, & omni ad exsequias effusa Italiâ, luctus puta, qui modum quasi nesciat, præpeditum publico abstinere: Druso autem unico filio extincto ejus, non omissis publicorum negotiorum curiæ, omnem luctus formam amovere (v) Expressimus & pariter prius (φ) etiam hoc ipsum inter reliqua Tyrannorum, suæ servandæ tyrannidis media, unum & sanè non exiguum esse, quod tyrannus, in id laborat, ut viros optimos è Repb: amoveat, si non modo quovis alio, vel eo maximè, quod eidem æmulos constituit vehementissimos. Admirari tibi licebit, nisi hoc idem de Tiberio, contra Germanicum, ex nostro audias Tacito (x) Sed præter paternos Spiritus (de C. Pisone loquitur) uxoris quoq; Planicie nobilitate & opibus accendebatur. Vix Tiberio concedere; liberos ejus, ut multo infra spectare; nec dubium habebat, se delectum, qui Syriæ præponeretur ad spes Germanici coercendas. Et ut res tota appareat, addas rogamus punctum

(v) cap. 7. pag. 200 (v) Tacit. l. Annal. 4. (v) Cyr. Lent.

(φ) in parag. puta 8. sect. 1. (x) lib. 2. Annal. c. 43. punct. 6.

Etum sequentem, & plus intelliges. *Credidere quidam data § à Tiberio occulta mandata, § Plancinam haud dubiè Augusta monuit muliebri emulatione Agrippinam insectandi.* Adeo jam merè tyrannica fuere, quæ ad Agrippinam § Germanicum pertinent, sed colore politico vestita, teste Cl: Bœclero (a) suffragante Tacito (a) *Quia si quidquam turbidi Germanico adfuisset, aut si obedientiam exuere ipsilibuisset, actum fuisse diceremus cum Lentulo, de Tiberii salute, de publica tranquillitate.* Sed nihil movebat. Nihil profus peruersi, contra publicam P: R. quietem animo complectebatur. Scelere tamen (ut credebatur Pisonis § Plancinae) (a) mortalium cõmodis ereptus obiit, ingenti luctu provinciæ & circumjacentium populorum: P. R. exclamasse: *concidisse Rempb. nihil spei reliquum esse!* indubitate verum est (a) *Qv*ocirca exulat tui animi integritas, Tiberi, migrat sermonis candor, labefactatur amicitiarum debita sinceritas. Omnia jam assentando plena, plena deferendo, plena prodendo: *Nec status, quam vite § morum facta est quedam mutatio.* Prorsus idem hic spectare licet, quod suo tempore accidit militibus Alexandri Magni, qui quando Asia nondum paruit ei, in honore fuere & pretio: inde autem ad pedes usque tantum non prostrati (β) omissio, quod *Asiam petiturus, omnes, qui ipsum sanguine attingebant, interfecit.* (β) Scilicet omnimode verè dixit, quisquis deum fuerit mortalium: *felicitati nihil deest, nisi moderatio.* Unde Livius: *minus insolesce, quo magis res prospera.*

Qvip-

(a) in diff. suis Pol. p. 415. (a) per c. 53. l. An. 4. (a) Tac. l. 3. An. c. 16. p. 1.

(a) Tac. l. An. 3. c. 4. p. 2. (β) Curt. in loc. mul. (β) Cyr. Lent. cap. 5. p. 141.

Qvippe nusquam diu eodem stat vestigio fortuna. Et inde ab alio expectes, alteri quod feceris. Proinde ingenium temperandum, ac ipsa severitas comitati miscenda. Aliàs de malè quæsitis, non gaudet tertius hæres. Est enim, ut aliàs loquitur Freinfhemius, (γ) magno rerum experimento probatum, *neminem magis patere fortuna, quam qui pluribus ejus blanditiis inretitus, jugum illius tota cervice receperit.*

§. V.

Jam promissi nostri facile memores, constituimus quidem adire populum, consulere de hac tyrannide milites, ac simul exteros ipsos testari &c. Sed quid diceret tum, nobis unicè cara brevitatis? quid non disvaderet sumptuum sumptus? Scilicet vel is imprimis nos, utpote auro omni destitutos, coget monendo, medio in hoc cursu subsistere & pedem quasi figere. Interim tamen si unde sic potuit Tiberius in tantam suæ Tyrannidis molem excrescere, à nobis quærendo, paulo altius rimari velis: referimus nos hoc, responsi loco, una cum Clarissimo Bæclero nostro (γ) (apud quem & etiamnum intacta sis habiturus) quod inde hæc ipsi in manu tradebatur fortuna prava, quod Augustum consecravit, quod mirus fuit occultandi sui animi sensa, quod didicit formare ad decoram speciem suam orationem, quod potuit simulare virtutes, quod in auctoritate & fama tuendis & simul ostentandis summè felix, ne dicam Magister fuit: quod idem præter exempla iam prius, per

(γ) lib. 2. supplem. in Curt. pag. 85. (γ) in ejus jam sæpe citatis dissert. pag. 419. 420. 421.

us, per omnem fere disputationem sparsa, etiam dicta probant Taciti, ab eodem auctore allata (δ) Ita jam ipse Tiberius, quamquam sua natura tenax, & principatum vetustate quadam firmatum ingrediebatur: tamen suas quasdam habuit pelliciendi vias. Quippe qui tectā quadam modestiā honorum, devinxit sibi senatum, dissimulatione procacitatis lingvæ populi favorem ambiebat, & speciosā tributorum moderatione, provincias sibi obsequentes retinuit. Scilicet in appellandis, venerandis singulis prope excesserat humanitatis modum, Svetonius.

(ε) Quanto autem aliās fuit omnibus odio, dictus Tiberius, quantæ execrationi vita ejus & recens defuncti memoria erat: partim ostendunt (ut cum Lentulo loquamur) libelli in eum certatim sparsi, partim testatur universi adeo populi, audita iam morte ejus, gaudium & abolenda memoriæ studium, negato sepulture honore. Hoc omnibus in confesso est, morte ejus ita letatum populum esse, ut præ gaudio sui impos, buc & illuc ad primum discurreret nuntium (η) Et inde non adeo malā id credimus fide, quod tempore imperii ejus etiam inter vulg⁹ enatæ sint voces, quæ hodie utiq; oraculi vicem obtinent. Boni scilicet pastoris esse, tondere pecus, non deglubere. In civitate liberā, linguam mentemq; liberam esse debere. Si nobis parum credis, vide ex ipsius hujus sumæ, si alias diceremus, nequitix tyranni verbis (θ) & occasionem, forsan etiam argumentum evidens sis habiturus, idem nobiscum sentiendi; dum inquit: Quid scribam vobis P. C. aut quomodo scribā, aut quid omnino non scribam. Dii me Deeq; prius perdant,

F

(δ) per cap. 2. & 3. lib. Annal. 6. (ε) cap. 29. vide & cap. 26. 27. 28. 30. 31. 32. (η) Lent. cap. 4. de arcanis Rerumpb. (θ) l. Ann. 6. c. 6.

perdant, quam parire quotidie sentio, si scio. Adde jam Taciti acclamationem: Adeo facinora atq; flagitia sua, ipsi quoq; in supplicium verterant. Neq; frustra sapientissimus sapientia firmare solitus est, si reducantur tyrannorum mentes, posse adspici laniatus Sicutus, quando ut Corpora verberibus, ita sevitia, libidine, malis consultis animus dilaceretur. Verum O Tiberi, præstaret nullo loco, nisi quantum necessitas cogit, fortunæ se committere. Quia magnanimi est, neq; secundis rebus insolescere, neq; deiici adversis. Interim semper tacitè sic venerari fortunam: O fortuna, ut nunquam perpetuo es bona! (1) Et hoc tantò herculè magis, cum ut corpus longâ tabe langvidum vehementi purgatione, comotis humoribus, gravius de salute periclitatur: ita & Respb. vitiorum gangrænâ tota occupata, medicinâ ipsâ putâ, nimis asperâ labefactatur. Quare vel lenta manu hic agendum, vel si salus desperetur, totum negotium, dum â tempore curetur, omittendum. Ne vasa auro solida, ministrandis cibis fiant; ne vestis serica viros foedet.

§. VI.

Sic ad sui jam desiderii fastigium, occupabat Tiberius Somnia. Verum ita omnia occupare, est justo altius inurgere: ita vero insurgere, est labi, est errare, & (si Tiberius non fuisset) præceps per præcipitia ipsa præcipitari. Quam autem præstitisset, rerum gestarum laude sub Augusto adhuc integra, ipsam privatam cum morte vitam commutasse: quam suæ integre fama tyrannidis labe impositâ, omnibus vivere odiosus, aut mori cum summa omnium delectatione. Adeo non sine causa, dixit Svetonius

(*) Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeo vile supplicium putabat, ut cum audisset unum è reis Carnulium

(1) Ter. in Hecyra Act. 3. scen. 3. (*) in Tiber. c. 61.

nomine anticipasse eam, exclamaverit: Carnulius me evasit. His si addere velis aut exoptas quædam adhuc intacta Tiberii dedecora; utpote stupris & adulteriis potentiam roborare, pennas ita incidere, ut renasci nequeant; imagine juris Dea ipsi esse injuria: sit tibi liberum. Nos urbis nomine eo sic tempore afflictæ, qveruli ingenuiscimus: mores integritate projecta, prolapsos! O me ut antea libertate, sic nunc nimiâ tyrannidis servitute, miseram! quid miseram? multis horrendam! omnibus in totum detestabilem! Quia sub Tiberio, non hominum sermo arguebatur, non facta tantum, raro ex merito, plerumq; ex ipsa injuriâ, fuere plus justo flagellata: Quin & ipsi adeo affectus, qui egrè compressi, vel inviti erumpunt, humani vel animales potius, appositis, qui vultus & suspiria scrutarentur, crimini dati (A) Indolem noscas vitii, quippe periculum subest, ne vel radices ita egerit, ubi semel acceptam fuerit & gratum, ut loco moveri amplius non possit; vel si securim admoveas, casu suo vicina obruat. Aut igitur humoris abundantia, quæ materia incrementi, callidè subtrahenda, ac rami exuberantes, paulatim decerpenti, aut sine ullo rerum motu, sub umbra ejus, foveri cetera assvefiant. Verum si ad Tiberium redeat sermo, verum & indubitatum id omnimodè erit, quod non introspexisse mentem ejus, verba perplexè ponderantis, discrimini fuit: eadem autem intellexisse, magis etiamnum formidabile. Quocirca tulit ad ultimum hunc fructum ejus morosa sapientia, quod singulis invisus, sibi ipsi difficilis, deposcit imperii administratione, & declinatâ Romæ & Romanorum conversatione, latebras Caprearum (nam Ca-

prez fuit in fula juxta Neapolin, cuj⁹ feceffu imprimis delectat⁹ est Tiberius) principe fati indignas peteret. In dè mutatis fæpius locis, Tiberii corpus ac vires non dum difsimulatio deferebat. Idè animi rigor, fermone ac vultu intentus, quæfita interdum comitate, quamvis manifeflam detefationem tegebat (µ) Decimo feptimo Kalend. Aprilis interelufa anima, creditus eft mortalicatem impleviffe. Et multo gratantum concursu, ad capienda imperit primordia C. Cæfar egrediebat. (µ) Sed ea quoq; in rebus humanis haud poftrema calamitas eft, quod utcunq; levi auctori, quæ facta optamus, tam enixè creduntur, quafi veritati vim afferre poffit pertinax & impatiens rationis opinio (ν). Cum repente adfretur, redire Tiberio vocem ac visus, vocariq; qui recreanda defefioni cibum adferent, pavor hinc in omnes & ceteri paffim differgi, fe quifq; maftrum ac nescium fingere: Cæfar in filentium fixus, à fumma fpe noviffima expectabat: Macro intrepidus opprimi fenem injectu multa veftis jubet, difcedique à limine. Sic Tiberius finivit oñavo & feptuagesimo anno (ν) Ita maxima quæq; in lubrico funt, & audaciffimas fpecs hominum quilibet ex improviso cafus eludit. Quo apparet non fortè neq; temerè res humanas fieri; Sed plerumq; fortunam pro moribus; neque diurnam effe felicitatem, quæ virtute defituatur. Quocirca adhuc repetimus illud, quod melius hercule regnaffes & magis felix Tiberi, fi amorem habuiffes fubditorum fincerum & retiniffes reverentiam caftam. Scilicet ut confifit prior in vindicandi læfos feveritate, in fuccurrendi miferis promptitudine, in ignofcendi lapfis facilitate, cum fvavi fermone & converfationiis venufitate: fic amat ipfa tui reverentia, animi tui quandam magnitudinem, requirit confiliorum prudentiam, expetit gravita-

(µ) Tacitus l. 6. cap. 50. punct. 1. (u) Tacit. lib. 6. cap. 50. punct. 6.

(ν) Freinshem. in fupplement in Curt. lib. 1. cap. 13. pag. 37. (ν) Tacitus hæc omnia in modo citato lib. citato 50 cap. punct. 7. 8. & 9.

vitatem morum, quibus si quid adhuc deesset, id ipsum reddit ipsa, ipsa dico eventuum felicitas. Quam præ aliis in vita habuisses, si Deo, si Reip: Si te ipso dignum e- gisses, nec eminentiæ tuæ ingratum. Quod autem non ab omnibus in eorum numerum relatus fuerit, quos nominamus tyrannos: in causa sanè fuit, quod *lente*, quod *specie juris, suam explicuit sevitiâ*, ut ex multis patet supra allatis locis. Sed si hac ipsa propiorem & adhuc magis sufficientem expetieris causam, dicimus ea subsequuta fuisse tempora, quæ Tiberium quodammodo reddiderunt desiderabilem, furente Nerone, sæviente Othone, insurgente Vitellio. Nam impetu Caii, socordiâ Claudii, scelere Neronis, immane! quanta strages edita est virorum, maximè in urbe illustrium, & fortunæ aut ingenii donis insigniorum. Quibus adeo exstinctis, nec dum desuit illustrium interitus aut ipsa suis est liberata Resp: damnis, sed aucta, dum Vespasianus Reipb. filium suum dedit Domitianum. Nec enim Tiberio tempora omnia fuere eadem, sed diversa. Egregium vitâ fama, quoad privatus, vel imperiis sub Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Drusus superfuere. Idem inter bona & mala mixtus, incolumi matre: intestabilis sevitiâ, sed oblectis libidinibus, dum Seianum dilexit timuitve: postremo in scelera simul ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore & metu. suotantum utebatur ingenio. (o) Dictum, factum. Non mitigarunt Tiberium, toto post cædem Seiani triennio, quæ plurimos mortalium aliàs compescere solent, tempus, præces, satias: quin quæ maximè exstiterincerta & jam præterita, tamquam gravissima

vissima castigaret & adhuc recentiora, teste eodem Tacito. (π) Scilicet difficile est eximiam felicitatem, moderato animo ferre. Unde sæpius fit, quod homines, cum fortunæ se permiserint, etiam ipsam naturam dediscant. Adeo nulla major victoria, quam vitia domuisse, *Seneca.*

§. VII.

Iam videmus dubium tuum animum in eo esse, quod vel herba ipsa Solstitiali magis sit fluxus & dominationis non modo incertæ, sed concisæ etiam perituræ, tyrannus. Ac Tiberius vixit ad extremam usque, ut dictum, ætatem, Imperator ac Cæsar annorum non quidem serie ditissimus, sed nec aliis vilior, ad illud Taciti (ρ) *Deinde Rhodo regressus, vacuos principis penates duodecim annis, mox rei Romanae arbitrium, tribus ferme & viginti obtinuit.* Sed simul attendas necesse est ad id, quod diximus prius, alterum nempe esse, pelle ipsa detraçtâ, apertum, alterû egisse tyrannum reconditum. Quid namq; de ejus astutia Sveconius (σ) *Si quem rerum elabi gratia rumor esset, subitus aderat, judicessq; aut è plano, aut è questorû tribunali, legum & religionis & noxa, de quâ cognoscerent, admonerat.* Sed quo fine? novit suam artem, ergo ut non inter pessimos numeraretur, sed quasi inter optimos, sin minus, inter optimos & pessimos ad minimum medius; idem fecit: nam fuit hoc, annis imperii ejus primis. Verum, *ingloria ex vilibus palma esse solet, & tantò semper illustrior victoria, quanto quos aliquis vicisset, pluris haberentur.* Aliàs & extra casum hunc, concedimus facile una cum Wendelino, tyrannidem, quâ personam, quæ crudeliam adeo se præbuit, citò & plerumq; violenter aboleri posse. Testimonia si vis, proferimus imprimis Plurarchum, qui dixit: *Tyranno sene, nihil esse rarius.* Addimus insuper summam verborum *Senecæ*, quod demittit ætas maximè matura ipsos Reges, & illis defunctis, in imperium succedunt liberi, evchuntur Nepotes: Sed Tyrannis à tergo quasi imminet, injuriam vindicaturus Deus. Sin exempla mavis, proponeremus certe ex Bibliis (π) *lib: eod: c. 38 p. 2. l: 6. Ann. c. 51. p. 1. in Tiber: c. 33.* ipsum

ipsum Achabum. depingeremus quoque infanticidam Herodemam: nisi intelligeremus, in hoc argumento, ut aliis plurimis abunde sufficere, modo citatum Wendelinum. Breviter. Quamvis venantium modo, singula eorum scrutaretur latibula, ipsa malis promerita pœna: Nullum tamen vix cernas sua facta effugisse Tyrannum. Adeo hic nihil violentum perpetuum. Quia & rerum omnium stantio magis malarum, est maxima quadam vicissitudo, ut Comitus: & ita permittat brevis hora summis, ut Seneca, loqui maximè sœvère.

§. VIII.

Hic tamen ultimò observandum; non licere impunè occidere Tyrannum. Dicitur, Licet tamen sui defensionem agere, licet iusto metui occurrere; & illud vel maximè æquum foret: Tyrannum in eam incidere fossam, quam alterius causa erigi curavit. Sed bene mihi venias. Quò minus David potuit Regi Sauli violentas manus inferre, defuit ipsi unum. Scilicet habuisset justam causam, habuisset iustum animum, sed deerat ipsa juris dictio. Nec enim cuilibet privato tanta conceditur res tantum ob id, quod Tyrannus adeo per vim invadit imperium, ut nullas causas belli meritò proferre queat. Nec privato hoc concedendum est, si hoc imperium per vim raptum, per vim solum possidet, inclusa pactione & subditorum fide datâ. Quin si hæc duo simul concurrunt & accedit tertium illud, maximum iam robur hinc additurum, quod scilicet, exclusâ modo dicta pactione, talis quispiam suffragio omnium sit hostis judicatus, & proclamatus patriæ pestis & malum: tum modo quovis à privato tyrannicidium tutò peragi posse, asseveramus cum Clariss. Wilhel. Stratemanno [r] Malè proinde citat Vendelius [v] factum & exemplum iudicis Jehud (p) ad stabilendam suam legem, quam vocat Valerianam: Quippe qui Exemplum sumit speciale, & ut merè heroicum sita & Extraordinarium, quod imitari non est cujusq; privati, ad illud J. Grocium: *Exempla specialia, non possunt constituere regulam universalem.* Aliàs loquitur quam maxime egregie idem, quando

(r) In Pol. l. suo 2. c. 2. p. 81. (v) In Pol. c. suo 10. § Jud: 3 v. 21.

quando dicit: *subditi contra Tyrannos rectius se defendunt scuto, quam gladio. Hoc est declinant rectius, quam vindicant injurias. Si declinare nequeunt, relicta est ipsis gloria patientie & obsequii, quo mitigari solent imperia* (X) Ratio enim felices sortiuntur exitus hujusmodi conatus. Historias vide & fastos temporum. Nos vetera & recentiora non cumulamus, tantum tamen in historia Augusta permanentes. Romani primos imperus Augusti, plurimorum licet funere conspersos, tolerantes, quietam deinceps vitam, per multos egerunt annos. At iidem extremos Tiberii, de quo iam paucis egimus, annos non ferentes, & per Macronem eadem, quam optaverant, patrantes (ψ) Caligulae delicioli sui, & quod esset filius Germanici, furiosam seditiam experti sunt. Eo rursus per Chereæ audaciam liberati (ut habet Lentulus) in stultam Claudii inciderunt iracundiâ, quem veneno sublatum gavisi, multo deteriorem senserunt Neronem. Tolerabile ergo malum, metu gravioris tolera: Nec vel justam Dei iram, vel principis exscandescuntiam provoca. Ferendo namq; vincitur, quatiendo exasperatur jugum. Proinde Cerialis (ω) *quomodo sterilitatem, aut nimios imbres & cetera natura mala; ita luxum & dominantium avaritiam tolerato.* Quod ipsum roborata dicto Apostoli Rom; 13. v. 1. Item ejusdem dicto 1. Tim: 2 v. 1. & 2. Adeo jam accipere præstat, quam facere injuriam. Quid? quia nihil est parte ab omni beatum. Tantum. Nam magnos magna decet, explicuisse Magistros; nobis minoribus, vel modica & ima planè abundè suffecerint. Tu interim nos Mome mitte, & illud altius perpende Curtii lib. 7. Cap. 4. *Natura Mortalium hoc quoq; nomine prava & sinistra duci potest, quod in suo quisq; negotio, hebetior sit, quam in alieno. Turbida facta sunt consilia eorum, qui sibi svadent.* Quæ autem quæso causa? quia obstat aliis metus, aliis cupiditas, nonnunquam etiam naturalis eorum, quæ cogitaverit amor.

DEO SOLI GLORIA.

(X) in Capite ejus modo citato & allegato. (ψ) de quovide Sect. hujus parag: 6. (ω) lib: 4. Historiarum. c. 17. p. 4.

Pereximie DN. CANDIDATE, Amice & Fautor honorande.

Quemadmodum ferro rubigo, ligno vermiculi & teredines adnascentes perniciem adferunt, sic ut etiam si cuncta externa nocumenta effugient, ab istis tamen, quæ adnata habent, absumantur: Ita etiam cuilibet, Reip. pro natura ipsius quædam adhæret peculiaris malicia, utpote Monarchiæ Tyrannis; Aristocratiæ Oligarchiæ; Democratiæ bestialis Ochlocratiæ: ut fieri nequeat, quo minus cuncta temporum cursu mutantur. Ut autem sicco pede reliquas præteream formas, haud facile dictu, præter insignes commoditates quas adfert Monarchia, quanta celeritate, commutetur. In stuporem rapimur, si virorum præstantiam intuemur, quos florens Romanum Imperium edidit, si virtutis excellentiam, si justitiam, continentiam, libertatis studium ingens amoremq; mutuam consideremus: nimirum, nondum dominandi licentia ad insanas & cruentas se converteret artes: At postquam è mortalium colonia migrassent tot facinoribus illustres, evanuit virtus in theatris, emarcuit in foro justitia, Divina propemodum clementia horrendo malorum diluvio suffocata est & extincta, crudelitas per omnes ordines & ætates grassabatur. Unde querulæ ingementium voces exaudiebantur, fulmina à Jove missa, implacabilia, perniciosa, non nisi miserorum cruore satiata; gemitus Civitatum, ploratus, monstra quædam non hominis, sed feræ nescio cujus immanis. In speratò mansuetudinis & clementiæ lenitatem Augusti, cujus nomini plaudat orbis, & laudes serviere immortales, exceperere minæ, imò rapinæ foedissimæ ferocientis Neronis, qui sine mente imperitos statuarios, Colossos demum conspectiores futuros præsumentes, si multum divaricatos, distentos & hiantes fecerint, imitatus, acerbitate vocis, aspectus asperitate, morum difficultate, & conversandi aspernatione magnitudinem & severitatem imperii exprimere se putavit, regnum, quod constituit ars, prudentia consinnavit majorum omni nisu depopulaturus: eo illustrius gloriam Majestatis splendescere existimans, quo magis miseras mortalium annalibus conderet, coronam Imperii Tyrannicas conciliare artes, non clementiam falso ratus. At Reges & Principes nil solidi in hoc fragili rerum statu sibi promittant, præter factorum pie, honeste & laudabiliter gestorum gloriam & nominis sui apud posteros immortalẽ & solidam famam. Hinc populus exemplum recte vivendi moresq; laudabiliter institu-

endi velut normam deprehenderit, quid in moribus suis corrigere, quid omnino fugere, quid magno studio sectari debeat, si ad perfectionem vite presentis, & ad felicitatem futuræ pertingere velit. Hic murus æneus, hoc firmissimum propugnaculum, hæc certissima salus. Si vero scepro, si opibus, si populis superbiunt, maleq; iis utuntur, non ex nobilitate rei aut necessitate usus eos metiuntur, fallax ex iis & non diuturna voluptas. Temporis ista omnia sunt dona & rapina. Non enim stipantia satellitum agmina tueri Principes possunt, nisi ipsi, quos regunt, animum imperanti benevolentiamq; adcommovent. Quippe iidemum diu tutoq; imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate civium suorum animis instillant. Neq; enim quos sevire, necessitas coëgit sed quos obtemperare sua quæq; voluntas adegit, si sunt in agendo patiendoq; à suspicione omni assentationeque vacui: nunquam imperia detrectant, nisi violenter contumelioseque sint habiti. Sed quid multis in amplissimum nobilissimi argumenti campum excurrant? frustraneus evadet labor, si vel svadz thesauri & opes cumularentur: Lucrabitur tempus quisquis ex præsentis eruditissima dissertatione, Tyrannidis naturam & artes altius haurire sategerit. Neq; vero Te Pereximie Dn. Candidate à tam laudabili proposito absteruit, quod inanibus imperitorum imo maliciosorum nugis contra Politicam artem crebro jactari solet, qui omnem doctrinæ conformationem reiiciunt, disputationes de rebus Politicis adcuratiores exhibilant, ac eos, qui in illis temporis aliquid operæq; insunt, ludos facere existimant: Nam & illorum novisti mores, & quantum eorum auctoritati tribuas, haud ignoras, quibus omnis res & spes ab adulatione pender, multisq; contabulatis mendaciorum ordinibus, pontem ad suam industriam ornandam struunt, veritatem Cimmericis tenebris involutam sepeliunt, adeoq; ficticia sapientia velut ægritudine quadam laborant, & sapientes sunt, præterquam in iis rebus, in quibus sapientes esse deberent. Et profecto laudes prudentiæ Politicæ si quis enarrare cupiat, citius dicendi exordium, quam exodium, ejus partim jueunditate partim utilitate adactum, reperiturum arbitror: quarum utraque tam clara ac manifesta est, ut nullum hætenus nisi insanum inficiari sciamus, nisi qui forte irrisorem aliquem Lucianum, aut omnibus disciplinis zq; infectum Agrippam nominare velit. Quæ enim liugæ vel calami virulentia diminuet laudes, effrenisq;

licentiæ arguet Conringios, Boecleros, Bechmannos, Bosios eruditio-
nisq; vastissimæ felicissimos Arnisæos, celeberrimorum nominum au-
tores in præsentî dissertatiōe hac partim ob fidem citatos, partim ne
cursoriam interturbarent lectiōem omisos. Accedit, quod non pauca
e jure naturæ ac gentium, unde fluunt, quæ notabiliora in diversis re-
bus publicis occurrunt, petere atq; huc trahere placuerit. Non exspe-
ctabis Perex, Dn. Candidate à me virtutum Tuarum laudumq; præco-
nia. Nam quamvis eæ tales tantæq; sint, ut candida omnium bonorū
postulent elogia, tamen nec hujus loci, nec temporis, nec instituti mei
est panegyricum dicere, cum honorificum de Te summorum virorum
judicium virtutum Tuarum testimoniū sit certissimum. Interim nefas
dixi gratulationis officio supersedere. Tibi itaq; egregiā in artibus li-
beralibus navatam operam ex animo gratuler, qui hinc uberrimā olim
percepturus es messem. Tuam in vivendo, eximiā moderatiōe huma-
nitate ceterasq; egregias Tuas dores, quanto in aliis rariores, tanto ma-
gis Tibi decoras prædicem: & loquantur pro me honores propediem in
Te conferendi. Fides vero, constantia & integritas Tua, qua me arctissime
divinxisti, sempiternæ recordationis & officiorū me comōnefacit.
Gratulator Tuis parentibus tam optatam prolem. Quis plausus erit?
quæ omnium læticia? quæ gaudentium gratantiumq; exultatio & pe-
ne intemperies? Ego autem quanto tumultuantem gaudio animum
utcuq; composui meo defunditurus officio meumque contestaturus
affectum, Tibi cuncta fausta exopto,

Qui Tibi ad omnem fidem & candorem sum obligatus

JOHANNES FORTHELIUS, GESTRICIUS.

Ραδίως διαγενώσκεις ὡς εἶπερ με φίλτατε, καὶ εἰς ἄκρον τῆς φιλοσο-
φίας ἐληλυθὼς ὅτι ευκαλάφορος πόνος πείρων κραδί, καὶ διὰ τὸ το-
σπασταίεργος πρὸς τῶν μισθῶν ἐσπύδασαι, καὶ ἴν, σὸν θεῶν δόξα, καλὰ
γνώμην σε, πρὸς τὴν ἀκμὴν εἰσελθὼς ἀρκῆς παρήγγελιας: τέτων ἴ-
νεκα συγχάριον σοι λαμπρότατε Σπασδαίε, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας με,
ικέτευα καὶ προσεύχωμαί τῳ θεῷ εἰς τὴν δύξαν τάλην Σε πρὸς ἀγαθῆς
ἵνα τέλη προσωτέρω προσιδέναι ταῖς πείραις σε καὶ αὐτὰς εὐλογοῖν εἰς δό-
ξαν τῆς ὀνόμαθός σου, εἰς ὠφέλημα τῆς πατρίδος, εἰς καιροσύνην τῶν
τοκέων, καὶ τῶν πρὸς αἵματός σου φίλων, καὶ τελευταῖον εἰς τὸ ἴδιον εὐχρη-
σημα!!

αὖς εὐχῆς ταχινῶς ποιῶ.

GUDMUNDUS AMNELIU

Solidâ eruditione, ingenio & morum elegantia insigniter egregio,

DN. HAQVINO WJINGI!

Sanioris Philosophiæ Candidato dignissimo, pro indispensandis in Philosophiâ honoribus, eruditè & nervolè de Tyrannâ differenti, amico & fratri ut integerrimo, ita probatissimo:

Reside sub celebri, prestans virtutis Alumne
Fautor Wiisingi, differis egregiè.

Doctas ipse theses scribis de themate docto,
Monstras in Doctis Te meruisse locum.

Mens tua sublimis sublimia celsaq; tractat,
Haqvine, ut nodos difficilesq; secat.

Hunc tu discursum testem das, deque Tyranno,
In quo te prestas non sine laude virum.

Gratulor has animi dotes tibi, gratulor artes;
Eloqvium grator, gratulor ingenium.

Te laudant Muse, gratatur docta Corona:
Pramia sed Christus non moritura dabit.

Sic letus meritò Sophiam amplecteris in ulnis,
Wiisingi, sponsam ritè deinde tuam.

Pariet en sobolem; faciet Te prole beatum:
Excipies ulnis: nomen habebit honos.

Nunc cape pro meritis, mi frater, vite Corollam,
Delia laurus adest! certa brabea cape!

Precingent viridi Muse tua tempora lauru:
Quod bene sit! precor ut Joda juvare velit!

Auxilium opratum prestet Tibi tempore quovis;
Sit tibi dux vita! sit tibi duxque via!

Omnibus in rebus vobes Tibi prospera quevis,
Ut tandem patrie Candida stella cluas!

Sincero cordis adfectu adprecatur

MAGNUS WJINGI/ Simol.

S. R. M. Stipendiarius.

